

Nr 116.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående reglering av avlöningsförhållandena för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. m.; given Stockholms slott den 11 februari 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att dels godkänna ej mindre det av departementschefen i statsrådsprotokollet framlagda förslaget till avlöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare, att tillämpas från och med år 1920, än även de av departementschefen förordade villkoren och bestämmelserna för åtnjutande av de i berörda statförslag upptagna avlöningsförmånerna;

dels förklara,

att en var, som med eller efter ingången av år 1920 tillträder befattning å den förut omförmälda staten, skall vara pliktig underkasta sig ovan nämnda villkor och bestämmelser; samt

att de förutvarande befattningshavare, vilka icke före viss av Kungl. Maj:t bestämd dag anmäla, att de vilja underkasta sig den nya avlöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt nu gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som hittills tillkommit dem;

dels, vid bifall till vad sålunda föreslagits, från och med år 1920 höja det å riksstaten uppförda ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare från 997,200 kronor med 227,000 kronor till 1,224,200 kronor;

dels ock på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag å 4,000 kronor att i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder användas till beredande av flyttningsbidrag åt vissa provinsialläkare.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Axel Schotte.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11
februari 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Schotte anförde:

Inledning.

Med skrivelse den 31 juli 1917 överlämnade den s. k. provinsialläkarkommittén till chefen för civildepartementet för landstingens hörande ett av kommittén utarbetat förslag till ordnande av provinsialläkarnas bostadsfråga samt till jämkning i rikets indelning i läkardistrikt. Sedan från landstingen infordrade yttranden tillställts kommittén, har kommittén med skrivelse den 1 december 1917 avgivit betänkande med förslag i fråga om reglering av löneförhållandena för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. m.

Över berörda betänkande avgav medicinalstyrelsen den 8 februari 1918 infordrat utlåtande, därvid styrelsen tillika överlämnade från förste provinsialläkare och samtliga länsstyrelser i riket infordrade yttranden.

Beträffande tillsättandet av provinsialläkarkommittén, dess uppdrag och sammansättning torde vara tillräckligt att hänvisa till den redogörelse

därför, som lämnades i Kungl. Maj:ts proposition nr 311 till 1918 års lagtima riksdag (sid. 4—6). Här må beträffande kommitténs uppdrag nämnas, att detsamma bestämdes sålunda, att kommittén skulle *dels* verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om reglering av avlöningsförhållandena för förste provinsialläkare och provinsialläkare jämte i samband därmed stående frågor, därvid även borde tillses, huruvida jämkning i rikets indelning i provinsialläkardistrikt kunde vara påkallad, *dels* ock skyndsamt inkomma med yttrande och förslag, huruvida och i vad mån särskilda anordningar provisoriskt skulle kunna vidtagas för att avhjälpa svårigheterna att besätta mera avlägset belägna provinsialläkardistrikt, såväl ordinarie som extra.

Med skrivelse den 11 november 1916 överlämnade kommittén förslag till provisoriska anordningar i syfte att avhjälpa svårigheterna att besätta mera avlägset belägna provinsialläkardistrikt, såväl ordinarie som extra.

Framställning till 1917 års riksdag.

Sedan medicinalstyrelsen den 3 januari 1917 avgivit utlåtande över kommitténs sistnämnda förslag och därvid överlämnat från åtskilliga vederbörande inkomna yttranden, avlät Kungl. Maj:t den 16 februari 1917 proposition, nr 79, med förslag till provisoriska åtgärder i förenämnda syfte.

De åtgärder, som beträffande vissa ordinarie provinsialläkardistrikt av Kungl. Maj:t föreslogos, voro ämnade att förbättra befattningshavernas ställning och avsågo beredande av flyttningsbidrag och löneförbättring genom ortstillägg samt rätt till tidigare första ålderstillägg. I fråga om de extra provinsialläkardistrikt, som skulle bliva föremål för åtgärder, förordades i allmänhet höjning av utgående statsbidrag. Då det emellertid kunde befaras, att de sålunda föreslagna åtgärderna en tid framåt icke skulle visa sig tillräckliga, ifrågasatte Kungl. Maj:t jämväl en utvidgning av den civila läkarstipendiatinstitutionen i syfte att genom ökad tillgång på läkarstipendiater möjliggöra, att sjukvården i svårbesatta distrikt på nöjaktigt sätt kunde tillfälligt uppehållas genom sådana stipendiater.

För att under semester och vakans lättare kunna uppehålla läkartjänsterna i mera avlägset belägna och svårbesättliga distrikt föreslogos dessutom en höjning i vissa fall av ersättningen till vikarie för förste provinsialläkare och provinsialläkare.

I skrivelse den 15 juni 1917 angående regleringen av utgifterna under riksstatsens sjätte huvudtitel meddelade riksdagen, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts uti nämnda proposition gjorda framställningar. Riksdagen uttalade därvid, att om ifrågavarande åtgärder icke skulle

visa sig vara tillfyllest för avhjälpande av de rådande svårigheterna, riksdagen förväntade, att Kungl. Maj:t snarast skulle till riksdagen inkomma med ytterligare förslag i berörda hänseende.

Framställ-
ningar till
1918 års
riksdag.

De åtgärder av provisorisk beskaffenhet, som sålunda beslutades av 1917 års riksdag, voro icke tillräckliga för avhjälpande av bristen på tjänsteläkare och avsågo för övrigt huvudsakligen endast vissa mera svårbesättliga provinsialläkardistrikt. Enligt vad medicinalstyrelsen i sitt förenämnda utlåtande den 8 februari 1918 meddelade, voro då icke mindre än 18 ordinarie provinsialläkartjänster och 35 extra provinsialläkartjänster vakanta, och ansåg styrelsen troligt, att flertalet av dessa tjänster icke kunde med dåvarande avlöningsförhållanden besättas med ordinarie innehavare. Detta gällde icke blott de norrländska distrikten, utan även i mellersta och södra delarna av landet hade ett avsevärt antal distrikt visat sig svårt att besätta. För att råda bot härutinnan och locka de yngre läkarna att välja den ofta slitande provinsialläkarbanan bleve det därför nödvändigt att göra densamma ekonomiskt mera lockande än då vore fallet.

Kommitténs föreliggande förslag avsåg i främsta rummet en förbättring av ifrågavarande läkares ställning genom ändring av gällande läkartaxa samt nya avlöningsstater med höjda avlöningsbelopp för förste provinsialläkare och provinsialläkare, i vilket sammanhang kommittén föreslog dels särskilda förmåner för provinsialläkare i vissa mera svårbesatta distrikt, dels förhöjd ersättning i vissa fall åt vikarier under semester för förste provinsialläkare, dels ersättning i viss mån för tjänsteläkares telefonavgifter, dels ock beredande av ökade möjligheter för i statens, landstings eller kommuners tjänst anställda läkare att kostnadsfritt fortsätta sin vetenskapliga utbildning.

Kommittén föreslog därjämte ökning av provinsialläkarnas antal samt förändrad indelning av provinsialläkardistriktet ävensom åtgärder för ordnandet av bostadsförhållandena för vissa provinsialläkare.

Vidare framlade kommittén förslag om åtgärder för utjämning av sjukvårdskostnaderna på landsbygden.

Slutligen hemställde kommittén om åtgärder till minskande av studietidens längd för läkare.

Vid anmälan av kommitténs förslag den 19 april 1918 yttrade jag, att förhållandena tyvärr gjorde det omöjligt att då upptaga samtliga av kommittén framlagda förslag. Vad anginge den föreslagna löneregleringen och den därmed i samband stående frågan om pensionering, syntes ärendet i dessa delar ej böra företagas till avgörande, förrän löneregleringskommittén lämnats tillfälle yttra sig i ämnet. Då dylikt utlä-

tande ej kunde förväntas inom sådan tid, att proposition i ämnet hunne föreläggas 1918 års riksdag, bleve det därför nödvändigt att låta anstå med en definitiv löneförbättring för provinsialläkarkåren till ett kommande år. Beträffande provinsialläkarnas bostadsfråga ansåg jag mig på sakens dåvarande ståndpunkt och då den i detta ämne verkställda utredningen icke kunde anses tillräckligt uttömmande icke kunna framlägga förslag i ämnet. Bostadsfrågan sammanhängde, yttrade jag vidare, nära med den föreslagna löneregleringen och syntes lämpligen efter möjligen erforderlig ytterligare utredning böra behandlas i samband med denna.

På grundval av kommitténs förslag i övrigt, i mån detsamma icke syntes lämpligen böra behandlas i sammanhang med löneregleringsfrågan, avlät Kungl. Maj:t på min tillstyrkan nämnda den 19 april 1918 till riksdagen tre särskilda propositioner, nr 311, angående ändring i avlöningsstaten för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. m., nr 312, med förslag till ändringar i gällande provinsialläkartaxa, samt nr 313, angående åtgärder för utjämning av sjukvårdskostnaderna å landsbygden. I förstnämnda proposition, nr 311, framlades förslag dels om ökning av provinsialläkarnas antal och om jämkning av den dåvarande distriktsindelingen samt i samband därmed vissa ändringar i avlöningsstaten, dels ock, i avvaktan på den definitiva löneregleringen, åtgärder till förbättring av löneförhållandena jämväl under år 1919 i vissa provinsialläkardistrikt, vilka åtgärder avsågo beredande av löneförbättring genom ortstillägg och av flyttningsbidrag samt rätt till tidigare första ålderstillägg; och omfattade denna löneförbättring flera distrikt samt innefattade ortstillägg i vissa distrikt med högre belopp än motsvarande löneförbättring för år 1918. Vidare framlades i berörda proposition förslag om höjd ersättning i vissa fall åt vikarie för förste provinsialläkare, varjämte äskades anslag till bidrag till extra provinsialläkares avlönande i enlighet med gällande bestämmelser. Slutligen berördes i samma proposition frågorna om förhöjd tjänstårsberäkning i vissa avlägset belägna provinsialläkardistrikt i övre Norrland samt om åtgärder till minskande av studietidens längd. — I propositionen nr 312 begärdes riksdagens yttrande över ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag till ändringar i gällande provinsialläkartaxa, enligt vilken de dittillsvarande avgifterna höjdes ävensom bestämdes skola utgå enligt s. k. glidande taxa. — I propositionen nr 313 äskades ett anslag å 230,000 kronor såsom bidrag till lindring av mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader, och skulle enligt de i berörda proposition föreslagna grunder för statsbidragets utgående kostnaderna — däri inbegripet rescersättning — för sjukbesök, som av provinsialläkare och extra provinsialläkare hos personer med viss mindre inkomst

företoges på avstånd, överskjutande en mil från läkarstationen, i vad de överstege 7 kronor, gäldas med $\frac{2}{5}$ av statsmedel, med $\frac{2}{5}$ av vederbörande kommun och med $\frac{1}{5}$ av den vårdsökande.

I skrivelse den 22 juni 1918, nr 6 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1919 sjätte huvudtitel anmälde riksdagen sitt beslut i anledning av propositionerna nr 311 och 313. Beträffande propositionen nr 311 medgav riksdagen, att å avlöningsstaten för förste provinsialläkare och provinsialläkare finge från och med år 1919 uppföras ytterligare 33 provinsialläkare eller en utöver vad i propositionen föreslagits, varjämte det ordinarie anslaget i anledning därav ytterligare höjdes. I övriga delar blev propositionen bifallen. Beträffande distriktsindelningen uttalade riksdagen sin övertygelse om att Kungl. Maj:t, med beaktande av att ordinarie provinsialläkardistrikt bleve inrättade i så stor utsträckning, som statsekonomiska hänsyn det tillåte, komme att uppmärksamma de motionsledes framställda eller i propositionen eller eljest särskilt omnämnda fallen och så snart lämpligen ske kunde till riksdagen inkomma med det förslag till ytterligare upprättande av ordinarie provinsialläkardistrikt, vartill förhållandena gäve anledning. — I fråga om propositionen nr 313 anmälde riksdagen, att riksdagen anvisat det äskade anslaget å 230,000 kronor samt att riksdagen för sin del antagit vissa villkor och grunder för åtnjutande av statsbidrag från berörda anslag. Berörda villkor och grunder avveko delvis från de av Kungl. Maj:t föreslagna. Så ansåg riksdagen sig icke kunna för det dåvarande tillstyrka beslut om statsbidrag för utjämning av den del av läkarkården, som utgjordes av resekostnaden, då den i ärendet förebragta utredningen vore otillräcklig och frågan om statsbidrag till berörda kostnad dessutom syntes på ett sådant sätt sammanhänga med frågan om anordnande av bostäder för provinsialläkarna och bostadskommunens eventuella skyldighet att bidraga härtill m. m., att dessa frågor syntes böra prövas i ett sammanhang. Vidare fann riksdagen lämpligt, att vid en till läkararvodet begränsad utjämning uppdelning av vårdkostnaden enbart skedde på staten och den sjukvårdssökande, därvid staten borde erlægga såväl den av Kungl. Maj:t föreslagna andelen som det enligt propositionen på kommunen fallande beloppet eller sammanlagt ⁴ s. Därjämte gjorde riksdagen viss ändring i bestämmelserna angående vilka personer skulle vara berättigade till ifrågavarande statsbidrag.

Vad slutligen angår propositionen nr 312, anmälde riksdagen i skrivelse den 8 juni 1918, nr 303, att riksdagen för sin del funnit gällande provinsialläkartaxa böra ändras på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, dock med viss mindre, i skrivelsen angiven ändring.

Sedan lönerегleringskommittén den 13 december 1918 avgivit infor-
drat utlåtande rörande en allmän lönerегlering för förste provinsial-
läkare och provinsialläkare jämte vissa därmed sammanhängande frågor,
har Kungl. Maj:t i innevarande års statsverksproposition i enlighet med
min hemställan föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition,
som kunde komma att i ämnet avlåtas, beräkna dels en höjning av det
ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare, nu
997,200 kronor, till 1,222,200 kronor, dels ock till provisorisk förbättring
av vissa provinsialläkares avlöningsförmåner på extra stat för år 1920
ett förslagsanslag, högst, 7,200 kronor.

Återstående
delar av
kommitténs
förslag.

Då, såsom ovan nämnts, lönerегleringskommittén numera inkommit
med yttrande över den föreslagna lönerегleringen och därmed i samband
stående frågor, kommer jag i det följande framlägga förslag till ny av-
löningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare. Vidare kommer
jag att i samband med lönerегleringen till behandling upptaga övriga
i provinsialläkarkommitténs betänkande avhandlade frågor — med undan-
tag av provinsialläkarnas bostadsfråga — i den mån dessa frågor icke
berörts i propositionerna nr 311—313 till 1918 års riksdag.

Departement-
schefen.

Vad bostadsfrågan åter beträffar, har, såsom förut nämnts, provinsial-
läkarkommittén föreslagit åtgärder till ordnande av densamma. Dylika
åtgärder finner kommittén dock erforderliga allenast beträffande provinsial-
läkardistrikt med läkarstation å landsbygden. Beträffande dessa distrikt
synes det kommittén lämpligt, att landstingen kunde åläggas att, då
bostad ej på annat sätt kunde beredas, anskaffa särskild läkarbostad
och därefter till läkaren upplåta densamma. Sådan bostad borde läkaren
vara skyldig bebo, och borde han tillika för densamma till landstinget
erlägga en hyra av högst 1,000 kronor.

Beträffande kostnaden för sådan byggnads uppförande har kommittén
tänkt sig, att denna kostnad skulle fördelas på stat och landsting samt
den kommun, inom vilken läkarstationen vore belägen, eller eventuellt
i stället för kommunen läkardistriktet. Staten borde bidra med högst
 $\frac{1}{3}$ av kostnaden. Återstoden av kostnaden borde gäldas av landstinget,
och landstinget skulle sedan i sin ordning äga att bekomma ersättning
för hälften av sina utgifter av omförmälda kommun eller eventuellt av
distriktet.

Kommittén har beräknat, att för en tid framåt behövde anordnas
10 provinsialläkarbostäder årligen, varför kostnaden kunde beräknas till
330,000 kronor. Därav skulle på staten belöpa högst 110,000 kronor.

TVå av kommitténs ledamöter hava i denna del varit av skiljaktig
mening mot flertalet inom kommittén samt ansett, att det av kommittén

utarbetade förslaget icke bort framläggas. Reservanterna hava för sin del förordat andra åtgärder för frågans lösning, såsom hyresbidrag av statsmedel till de provinsialläkare, som hava svårighet att anskaffa en tjänlig bostad för skälig hyra. Jämväl från de i ärendet hörda myndigheternas sida hava åtskilliga erinringar gjorts mot kommitténs förslag.

Jag inser till fullo vikten av att bostadsfrågan erhåller en tillfredsställande lösning. Vid övervägande av de förslag, som framkommit i ämnet, har jag emellertid funnit, att ordnandet av denna fråga närmast bör ankomma på vederbörande primärkommuner, särskilt då den kommun, inom vilken provinsialläkaren är bosatt. Vid sådant förhållande har jag icke ansett något förslag i ämnet böra framläggas för riksdagen.

Reglering
av avlö-
nings- och
pensionsför-
hållandena
för förste
provinsial-
läkare och
provinsial-
läkare.

Nu gällande bestämmelser angående avlöningsförmåner för tjänstelaikare å landsbygden datera sig i väsentliga delar från år 1911. Nämnda års riksdag godkände nämligen i anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning följande avlöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare, att tillämpas från och med år 1912:

Nu gällande
bestäm-
melser.

	Lön.	Tjänst- görings- penningar.	Orts- tillägg.	Summa.	
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
1 förste provinsialläkare	4,000	2,000	600	6,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kro- nor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 " "	4,000	2,000	300	6,300	
1 " "	4,000	2,000	300	6,300	
1 " "	4,000	2,000	—	6,000	
12 " "	48,000	24,000	—	72,000	
1 " "	—	1,500	—	1,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kro- nor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
7 " "	—	10,500	—	10,500	
Kronor	64,000	44,000	1,200	109,200	
1 provinsialläkare	3,000	1,000	1,000	5,000	
1 " "	3,000	1,000	500	4,500	
11 " "	33,000	11,000	5,500	49,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kro- nor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 " "	3,000	1,000	—	4,000	
173 " "	519,000	173,000	—	692,000	
Kronor	561,000	187,000	7,000	755,000	

I den sålunda fastställda avlöningsstaten skedde år 1914 den ändring, att nämnda års förra riksdag från och med år 1915 uppförde ett ortstillägg med 1,000 kronor för provinsialläkaren i Pajala distrikt.

Vidare har, såsom förut nämnts, 1918 års lagtima riksdag medgivit, att å avlöningsstaten må från och med 1919 uppföras ytterligare 33 provinsialläkare utan ortstillägg.

De ordinarie provinsialläkarnas antal är således för närvarande 220, och utgår ortstillägg med 1,000 kronor till en var av provinsialläkarna i 2 distrikt, nämligen Vittangi och Pajala distrikt, samt med 500 kronor till en var av provinsialläkarna i 12 distrikt, nämligen Ramsele, Hotings, Hede, Föllinge, Gäddede, Lycksele, Vilhelmina, Sorsele, Stensele, Överkalix, Jokkmokks och Arjeplogs distrikt.

Utöver de i ordinarie staten fastställda avlöningsförmåner åtnjuta provinsialläkarna i vissa distrikt ytterligare förmåner. Så utgå jämlikt beslut av 1918 års riksdag samt enligt kungl. brev den 28 juni 1918 och särskilda brev den 31 december 1918, genom vilka sistnämnda brev fastställts ny indelning av provinsialläkardistriktet i vissa län, till provinsialläkarna i nedannämnda distrikt under år 1919 tillfälliga avlöningstillägg med följande belopp, nämligen till en var av provinsialläkarna i Sköneruds (Järnskogs), Långavs (Likenäs), Hotings, Ramsele, Hamnerdals, Hede, Dorotea, Bjurholms, Jörns, Norsjö, Åsele, Bodens, Haparanda, Jokkmokks och Överkalix distrikt med 500 kronor, till en var av provinsialläkarna i Los, Föllinge, Stensele, Malåträsk (Malå), Arvidsjaur, Pajala, Råneå, Vittangi och Övertorneå distrikt med 1,000 kronor, till en var av provinsialläkarna i Gäddede och Sorsele distrikt med 1,500 kronor samt till en var av provinsialläkarna i Tärna och Arjeplogs distrikt med 2,000 kronor. Sedan de extra provinsialläkardistriktet i Ljugarn och Enånger blivit ordinarie, skall vidare enligt 1918 års riksdags beslut till provinsialläkarna i vart och ett av dessa distrikt under år 1919 utgå tillfälligt avlöningstillägg med 500 kronor. Vidare har Kungl. Maj:t, i enlighet med beslut av sistnämnda riksdag, genom berörda brev den 28 juni 1918 samt genom brev den 31 december 1918 förordnat, att blivande innehavare av provinsialläkarbefattningarna i Los, Föllinge, Gäddede, Sorsele, Stensele, Tärna, Malåträsk, Arjeplogs, Arvidsjaur, Pajala och Vittangi distrikt skola äga komma i åtnjutande av flyttningsbidrag i Arjeplogs, Sorsele och Tärna distrikt med högst 800 kronor och i övriga nu nämnda distrikt med 600 kronor, allt enligt i brevet den 28 juni 1918 stadgade grunder. Slutligen har 1917 års riksdag medgivit, att rätt till första ålderstillägget skall inträda redan efter tre år beträffande provinsial-

läkarna i vissa distrikt, nämligen Sorsele, Arjeplogs, Pajala och Vittangi, dock först sedan nämnda distrikt blivit med nya innehavare besatta, och har samma förmån genom beslut av 1918 års lagtima riksdag tillagts provinsialläkaren i Tärna distrikt.

Beträffande förste provinsialläkarna utgå av de i avlöningsstaten upptagna tre ortstilläggen det å 600 kronor till förste provinsialläkaren i Stockholms län och de å 300 kronor till vardera av förste provinsialläkarna i Västerbottens och Norrbottens län. De i staten upptagna 8 förste provinsialläkare, som endast uppbära tjänstgöringspenningar med 1,500 kronor, äro sådana, som fortfarande sköta var sitt provinsialläkar-distrikt och, förutom sin provinsialläkaravlöning, åtnjuta berörda belopp i tjänstgöringspenningar såsom förste provinsialläkare. De län, där förste provinsialläkartjänst är förenad med provinsialläkartjänst, äro Uppsala, Södermanlands, Kronobergs, Gottlands, Blekinge, Hallands, Västmanlands och Jämtlands län.

De biträdande provinsialläkare, som äro anställda i de län, där förste provinsialläkaren tillika innehar provinsialläkartjänst, åtnjuta jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 15 september 1911 arvode å 1,000 kronor om året, och utgå ifrågavarande arvoden av förslagsanslaget till bestridande av kostnader för allmän hälso- och sjukvård.

Vad pensionsförhållandena beträffar, utgör pensionsunderlaget för provinsialläkare jämlikt beslut av 1914 års senare riksdag 3,500 kronor och för förste provinsialläkare, som tillika är provinsialläkare, jämlikt beslut av 1913 års riksdag 4,000 kronor, i båda fallen med förhöjning i förekommande fall av de i avlöningsstaten upptagna ålders-tilläggen.

Förste provinsialläkare utan provinsialläkar-distrikt äro på grund av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension den 11 oktober 1907 berättigade till 5,000 kronor i hel pension. Rätt att komma i åtnjutande av hel pension inträder jämlikt 5 § i berörda lag för provinsialläkare vid 62 levnads- och 20 tjänstår och för förste provinsialläkare — vare sig han tillika är provinsialläkare eller ej — vid 65 levnads- och 23 tjänstår.

För åtnjutande av med förste provinsialläkar- och provinsialläkar-befattningarna förenade avlöningsförmåner äro villkor och bestämmelser meddelade i kungörelsen den 15 september 1911 (Sv. förf.-saml. bil. nr 55).

Beträffande behovet av en ny lönereglering för provinsialläkarna anför provinsialläkarkommittén i sitt betänkande följande:

Allmänna
avlönings-
förmåner
för provin-
sialläkarna.

Provinsial-
läkar-
kommittén.

»Den löneförbättring, som genom 1911 års stat åstadkoms för provinsialläkare, var synnerligen obetydlig. Till belysande härav må meddelas följande. Vid tiden för fastställande av 1911 års stat utgick till provinsialläkare en avlöning av 2,500 kronor, därav 625 kronor såsom tjänstgöringspenningar jämte 750 kronor såsom hyresersättning, således tillhopa 3,250 kronor. Därjämte utgick två ålderstillägg å 500 kronor, det ena efter 10, det andra efter femton års tjänstgöring. Under några år hade riksdagen därjämte beviljat s. k. dyrtidstillägg (extra lönetillägg) med 12 % av löneförmånerna, alltså 390 kronor, varigenom avlöningen utan ålderstillägg belöpte sig till 3,640 kronor. Skillnaden mellan förenämnda avlöning och den år 1911 bestämda å 4,000 kronor utgör 360 kronor. Härifrån bör dock dragas kostnaden för pensionsavgift 160 kronor om året, då det visar sig, att löneförbättringen inskränker sig till 200 kronor. Men härjämte torde böra observeras, att uti § 1 i läkartaxan infördes en bestämmelse, som förbjöd läkaren att med patienten överenskomma om högre ersättning än den i taxan bestämda — en överenskommelse som varit tillåten enligt 1890 års taxa. — Man torde därför utan överdrift kunna säga, att 1911 års lönereglering för provinsialläkarna knappast medförde någon löneförbättring.

Följderna av förenämnda lönereglering dröjde ej att visa sig. Tillloppet av läkare till provinsialläkarbanan minskades hastigt, och numera kunna unga läkare knappast förmås söka in på banan. Läkarna föredraga att bosätta sig i städerna för att där skaffa sig enskild praktik. Vid en otillräcklig rekrytering av kåren bliva givetvis de sämst lottade och besvärligaste distrikten främst lidande. Också har det varit förenat med stora svårigheter för att ej säga omöjligt att få flera provinsialläkardistrikt särskilt i Norrland besatta med nya innehavare.»

Vidare framhåller kommittén, att de av Kungl. Maj:t och riksdagen år 1917 beslutade provisoriska åtgärderna i syfte att avhjälpa svårigheterna att besätta mera avlägset belägna provinsialläkardistrikt, såväl ordinarie som extra, hittills icke visat något nämnvärt resultat. Kommittén finner därför, att än kraftigare åtgärder måste vidtagas för att råda bot på missförhållandena. Framför allt borde de ekonomiska förhållandena för provinsialläkaren högst betydligt förbättras. Den viktigaste åtgärden för att erhålla bättre rekrytering såväl kvalitativt som kvantitativt finner kommittén vara att höja läkartaxan, och har kommitténs förslag härutinnan, såsom förut nämnts, resulterat i åtgärd av statsmakterna.

Men därjämte anser kommittén det vara nödvändigt, att lönerna höjas, ävensom att för avlägset belägna distrikt med ringa folkmängd och obetydlig praktik beviljas särskilda ortstillägg och avlöningsbidrag samt flyttningsbidrag. Endast härigenom finnes någon utsikt till ökad rekrytering av kåren. Kommittén framhåller dock, att det icke vore möjligt att göra läkardistriktet ekonomiskt fullt jämställda och att det även

syntes vara av en viss betydelse, att goda, medelgoda och relativt mindre goda distrikt fortfarande funnes, enär härigenom för provinsialläkaren i likhet med andra statens tjänstemän bereddes utsikt att möjligen kunna vinna en bättre ekonomisk ställning än han tidigare innehaft. De ekonomiska förhållandena i de relativt mindre goda distrikten borde dock vara sådana, att läkaren även där utan försakelser kunde utöva sin tjänst.

För att utröna provinsialläkarnas inkomst av arbete har kommittén låtit upprätta en sammanställning av uppgifterna härom i taxeringskalendrarna för åren 1913—1916, och hava därjämte till jämförelse upptagits inkomsterna av arbete för vissa andra läkare under nämnda tidsperiod. Berörda sammanställning utvisar, att medelinkomsten av arbete utgjort

	År 1913. Kronor.	År 1914. Kronor.	År 1915. Kronor.	År 1916. Kronor.
För förste provinsialläkare	7,810	9,847	9,242	9,494
» provinsialläkare	8,062	8,348	8,454	8,764
» biträdande provinsialläkare	9,177	10,536	10,872	12,061
» extra provinsialläkare	8,246	8,652	9,208	9,520
» stadsläkare	10,350	10,563	10,811	11,444
» lasarettsläkare	14,871	15,941	15,681	16,652

Bland lasarettsläkarna hava ej upptagits läkarna vid sjukhusen i Stockholm, Uppsala och Lund.

Kommittén framhåller, att ifrågavarande sammanställning utvisade, bland annat, att provinsialläkarna befunne sig lägst på inkomstskalan, att därefter komme extra provinsialläkare och förste provinsialläkare samt att biträdande provinsialläkarna stode betydligt högre i inkomst-avseende än förste provinsialläkarna, det sistnämnda förhållandet väl beroende därpå, att biträdande provinsialläkarna varit mera i tillfälle att ägna sig åt enskild praktik än förste provinsialläkarna, som på grund av tjänsteresor nödgades ofta vara borta från läkarstationen långa tider. Sammanställningen visade även, att den kontanta avlöningens storlek ej inverkade så synnerligen mycket på resultatet av årsinkomsten, men att däremot den omständigheten, om läkaren vore bunden av läkartaxan eller icke, hade stor betydelse. Stads- och lasarettsläkarna, som ej vore bundna av gällande läkartaxa, hade sålunda jämförelsevis goda inkomster.

Kommittén har sökt beräkna den inkomst, varav en provinsialläkarfamilj, bestående av man, hustru, tre barn och två tjänare eller

tillhoppa 7 personer, kunde vara i behov för att anständigt kunna uppehålla sig och samtidigt amortera kostnaden för läkarutbildningen. Kostnaden för utbildningen och första uppsättningen av instrument har lågt beräknats till 25,000 kronor och amorteringstiden har satts till 15 år. Kommittén har då kommit till det resultat, att ifrågavarande läkarfamilj för att kunna uppehålla sin ställning hade behov av en inkomst av i runt tal 11,300 kronor eller, om kommitténs förslag om ersättning till provinsialläkare för telefonavgifter ej bifölles, 11,400 kronor. Härvid har emellertid hänsyn icke tagits till den genom världskriget vållade prisförhöjningen. Enligt ovan intagna sammanställning kunde provinsialläkaren anses hava en inkomst i medeltal av 8,400 kronor. Den föreslagna förhöjningen i taxan i ett medelgott distrikt beräknas av kommittén giva 1,100 kronor. Vidare finge antagas, att ett avdrag av 800 kronor för bestridande av särskild med provinsialläkartjänsten förenad kostnad gjorts vid de deklarationer, varpå förenämnda statistik upprättats. Sistnämnda tre poster göra tillsammans 10,300 kronor. Av skyddskoppymningen torde provinsialläkarna kunna beräkna en behållen inkomst i genomsnitt av 200 à 300 kronor per år. För att erhålla det beräknade minimibeloppet 11,300 kronor i ett medelgott distrikt erfordras ytterligare 700 kronor. I skrivelse den 29 februari 1916 hemställde medicinalstyrelsen, att lönen för provinsialläkare måtte höjas med 500 kronor och att provinsialläkaren därjämte måtte tilldelas ett årligt anslag av 200 kronor till expenser. Kommittén tillstyrker för sin del, att provinsialläkarens avlöning måtte höjas med nämnda belopp, 700 kronor, men då det syntes böra ordnas så, att det till expenser beräknade beloppet kunde komma även eventuell vikarie till godo, har kommittén föreslagit, att provinsialläkarens lön måtte höjas med 500 kronor till 3,500 kronor och tjänstgöringspenningarna med 200 kronor till 1,200 kronor. Provinsialläkarnas begynnelseavlöning skulle alltså i allmänhet bliva 4,700 kronor.

Medicinalstyrelsen har i sitt utlåtande den 8 februari 1918 tillstyrkt kommitténs förslag till lönereglering för provinsialläkare.

Medicinalstyrelsen.

Löneregleringskommittén har i sitt utlåtande den 13 december 1918 förklarat sig intet hava att erinra mot bifall till förslaget i denna del.

Löneregleringskommittén.

I Kungl. Maj:ts förenämnda proposition nr 79 till 1917 års riksdag lämnades en redogörelse för de rådande missförhållandena inom provinsialläkarväsendet och deras orsaker (sid. 4—6). Av nämnda redogörelse, vartill här torde få hänvisas, framgår, att en snar och effektiv förbättring av provinsialläkarnas ställning är av behovet oundgängligen påkallad.

Departementschefen.

Delvis har detta behov tillgodosetts genom förut omnämnda, av 1918 års lagtima riksdag beslutade höjningar i läkartaxan. Den viktigaste återstående utvägen att ekonomiskt förbättra ifrågavarande läkares villkor är genomförandet av en reglering av deras grundavlöningar.

Av den förebragta utredningen framgår, att provinsialläkarna äro de tjänsteläkare, som hava den lägsta inkomsten. De beräkningar, som provinsialläkarkommittén verkställt och som synas välgrundade, giva vid handen, att en provinsialläkare, för att kunna anständigt försörja sig och sin familj samt inom rimlig tid amortera den skuld, han nödgats åsamka sig för sin utbildning och första uppsättning av instrument, i genomsnitt måste, efter de före kristiden rådande förhållanden, hava en inkomst av omkring 11,300 kronor samt att, för att detta belopp skall kunna uppnås, hans avlöning erfordrar en höjning med 700 kronor. Kommittén har nu föreslagit, att avlöningen måtte höjas med detta belopp sålunda, att lönen ökas med 500 kronor och tjänstgöringspenningarna med 200 kronor.

Då de av kommittén föreslagna beloppen synas väl avvägda, har jag funnit mig böra tillstyrka den ifrågasatta avlöningsförhöjningen. Vid bifall till mitt förslag komme sålunda provinsialläkares begynnelseavlöning att bli 4,700 kronor, därav 3,500 kronor lön och 1,200 kronor tjänstgöringspenningar, vartill komma två ålderstillägg å vardera 500 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring.

Särskilda
avlönings-
förmåner
för provin-
sialläkarna
i vissa
distrikt.

Provinsialläkarkommittén anför, att av förut intagna statistiska utredning framginge, att ett ganska avsevärt antal läkare haft lägre inkomst än 8,000 kronor. Under år 1913 hade sålunda 72 av 120, för vilka uppgift erhållits, under 8,000 kronor i inkomst av arbete. Under åren 1914, 1915 och 1916 voro motsvarande siffror respektive 63 av 139, 64 av 142 och 73 av 154. I många av de norrländska distrikten vore provinsialläkarnas inkomst av praktik på grund av befolkningens ringa antal och fattigdom helt obetydlig. Den av kommittén föreslagna taxeförhöjningen beräknas av kommittén i sådana distrikt ej giva mer än i medeltal 500 kronor.

Efter att hava erinrat om de åtgärder, som av statsmakterna vidtagits för att upphjälpa provinsialläkarnas inkomster i dessa distrikt, anför kommittén, att kommittén funnit särskilda åtgärder alltjämt behöfliga i vissa norrländska distrikt, om utsikt skulle kunna förefinnas att där erhålla provinsialläkare. Kommittén har i sådant hänseende föreslagit löneförhöjning genom särskilda avlöningstillägg, flyttningsbidrag samt beredande av tidigare ålderstillägg.

Såsom förut nämnts, har kommittén förordat, att avlöningsbeloppen höjas för vissa svaga distrikt. Då kommittén velat om möjligt undvika övergångsstat, har kommittén i sitt förslag till ny avlöningsstat bibehållit enligt nu gällande ordinarie stat utgående ortstillägg samt förordat, att de nya bidrag, som av kommittén föreslås — liksom de ortstillägg, som beviljats av 1917 års riksdag — upptagas såsom särskilda avlöningstillägg, att utgå såsom tjänstgöringspenningar, varigenom även vikarie å provinsialläkarbefattningen kunde erhålla del av desamma. Ifrågavarande ortstillägg och extra avlöningstillägg anser kommittén böra utgå ej så mycket därför, att levnadskostnaderna uti de föreslagna distrikten vore särskilt höga, utan fastmera emedan distrikten i allmänhet i flera hänseenden vore besvärliga och inkomsterna där ringa.

1. Ortstillägg och särskilda avlöningstillägg.

Provinsialläkar-kommittén.

Ortstillägg och särskilt avlöningstillägg skulle enligt kommitténs mening utgå i de distrikt och med de belopp, som finnas angivna i den å sid. 17—18 intagna tablå.

Medicinalstyrelsen har i sitt utlåtande den 8 februari 1918 förklarat sig icke hava något att erinra mot kommitténs förslag i nu berörda del.

Medicinalstyrelsen.

Sedermåra har medicinalstyrelsen i skrivelse den 10 september 1918 hemställt, att därest proposition angående definitiv löne reglering för förste provinsialläkare och provinsialläkare icke hunne föreläggas 1919 års riksdag, erforderligt anslag för år 1920 måtte av riksdagen äskas för att, i likhet med vad innevarande år ägde rum, användas bland annat till utbetalande av tillfälligt avlöningstillägg åt provinsialläkare i vissa distrikt.

Löne regleringskommittén, som ej haft att yttra sig om storleken av de föreslagna särskilda avlöningstilläggen, har i sitt utlåtande den 13 december 1918, med hänsyn till de på ifrågavarande område rådande alldeles särskilda förhållanden, ej funnit något att erinra mot införande av denna nya avlöningsform, att utgå såsom tjänstgöringspenningar.

Löne reglerings-kommittén.

Vid avlåtande av Kungl. Maj:ts förenämnda proposition nr 311 till 1918 års lagtima riksdag yttrade jag till statsrådsprotokollet bland annat, att provinsialläkarkommitténs förslag om upptagande i avlöningsstaten av särskilt avlöningstillägg för provinsialläkarna i vissa mindre goda distrikt syntes vara ägnat att i någon mån undanröja svårigheterna att få distrikten besatta. I avvaktan på den definitiva löne regleringen syntes man emellertid höra fortgå på den föregående år inslagna vägen att bevilja en tillfällig löneförbättring och för ändamålet anvisa medel å extra stat. På grund härav förordade jag, att det ifrågasatta lönetillägget

Departementschefen.

borde utgå i samtliga de av kommittén föreslagna, i den följande tablån upptagna distrikten ävensom i dåvarande Malå extra provinsialläkardistrikt, under förutsättning att detta distrikt förändrades till ordinarie, vilket, såsom tidigare nämnts, skett den 31 december 1918, därvid distriktet erhållit benämningen Malåträskis distrikt. Beträffande Gäddede, Föllinge, Sorsele, Stensele, Arjeplogs, Pajala och Vittangi distrikt förordade jag en höjning av de av kommittén föreslagna beloppen med 500 kronor och i fråga om Tärna distrikt med 1,000 kronor; och motiverade jag denna ytterligare höjning därmed, att berörda distrikt, vilka nästan alla vore vakanta, visat sig i hög grad svåra att besätta, varför det syntes nödvändigt att — i avvaktan på den definitiva löneregleringen — vidtaga kraftiga åtgärder för att locka sökande. Därjämte föreslog jag ett tillfälligt lönetillägg å 1,000 kronor till provinsialläkaren i Malåträskis distrikt. Vad jag sålunda förordat bifölls av riksdagen.

Dessa åtgärder synas emellertid icke i nämnvärd grad hava medfört åsyftad verkan. Enligt vad jag inhämtat och som jämväl framgår av nedan intagna tablå, äro fortfarande en stor mängd ekonomiskt svaga distrikt vakanta; för närvarande äro av de i tablån upptagna 34 distrikten ej mindre än 19 obesatta. Det finnes anledning antaga, att även vid bifall till mitt förslag om höjning av grundavlöningsarna det fortfarande ej skall bliva möjligt att förvärva lämpliga sökande till ifrågavarande distrikt. För uppnående av detta ändamål måste därför avlöningsförmånerna beträffande dessa i hög grad förbättras. Vad angår ortstillägget, anser jag, i likhet med provinsialläkarkommittén, att detsamma fortfarande bör utgå med oförändrat belopp till de distrikt, som hittills åtnjutit denna förmån. Därjämte synes det nödvändigt, att, såsom är fallet under innevarande år, ett särskilt avlöningstillägg utgår till provinsialläkarna i de distrikt, där kommittén föreslagit sådant tillägg, ävensom i Malåträskis distrikt. Härtill torde böra komma ytterligare två distrikt, Ullareds och Strömsunds, som blivit vakanta under år 1918 och som visat sig mycket svåra att återbesätta. Då behov av dylikt särskilt avlöningstillägg torde komma att förefinnas jämväl för framtiden, synes lämpligt, att detsamma såsom särskild titel uppföres i avlöningsstaten för provinsialläkarna, att utgå såsom tjänstgöringspenningar. Vad storleken av avlöningstillägget beträffar, finner jag mig efter samråd med medicinalstyrelsen böra förorda en höjning av de av kommittén föreslagna beloppen i flera distrikt och i högre grad än som skedde föregående år. Höjningen av det särskilda avlöningstillägget skulle vidtagas beträffande de flesta av ifrågavarande distrikt för att, där de äro vakanta, göra dem mera begärliga att söka och, där de äro besatta, förmå innehavaren av

tjänsten att kvarstanna. Jag tillstyrker alltså en höjning av de av kommittén föreslagna beloppen i fråga om Skönneruds, Ramsele, Hotings, Hammerdals, Bjurholms, Dorotea, Vittangi, Pajala, Övertorneå, Arjeplogs och Arvidsjaurs distrikt med 500 kronor, beträffande Los, Gäddede, Föllinge, Sorsele och Stensele distrikt med 1,000 kronor samt rörande Tärna distrikt med 1,500 kronor. I fråga om ett vart av Ullareds och Strömsunds distrikt föreslår jag ett särskilt avlöningstillägg av 500 kronor och beträffande Malåträskis distrikt dylikt tillägg till belopp av 2,000 kronor.

Vid bifall till mitt förslag skulle alltså ortstillägg och särskilt avlöningstillägg komma att utgå med de belopp, som angivas i nedanstående tablå:

Distrikt.	Vakant (som ordinarie eller extra) sedan	Orts- tillägg.	Särskilt avlöningstillägg.		
			Av provinsial- läkar-kommittén föreslagna belopp.	Av kungl. Maj:ts före- slagna och av 1918 års riks- dag beviljad belopp för år 1919.	Av mig nu föreslagna belopp.
<i>Gottlands län:</i>					
Ljugarn	1916	—	500	500	500
<i>Hallands län:</i>					
Ullared	$\frac{1}{10}$ 1918	—	—	—	500
<i>Värmlands län:</i>					
Långav (förut Likenäs)	—	—	500	500	500
Skönnerud (nu Järnskog)	1916	—	500	500	1,000
<i>Gävleborgs län:</i>					
Los	$\frac{1}{6}$ 1918	—	1,000	1,000	2,000
Njutånger (nu Enånger)	1914	—	500	500	500
<i>Västernorrlands län:</i>					
Ramsele	1917	500	500	500	1,000
Hoting	1917	500	500	500	1,000
<i>Jämtlands län:</i>					
Gäddede	1917	500	1,000	1,500	2,000
Föllinge	1917	500	500	1,000	1,500
Hammerdal	—	—	500	500	1,000
Hede	—	500	500	500	500
Strömsund	$\frac{1}{2}$ 1918	—	—	—	500

Distrikt.	Vakant (som ordi- narie eller extra) sedan	Orts- tillägg.	Särskilt avlöningstillägg.		
			Av provinsial- läkarkommit- tén föreslagna belopp	Av Kungl. Maj:t före- slagna och av 1918 års riks- dag beviljade belopp för år 1919.	Av mig nu föreslagna belopp.
Västerbottens län:					
Sorsele	1916	500	1,000	1,500	2,000
Norsjö	—	—	500	500	500
Stensele	1916	500	500	1,000	1,500
Lycksele	—	500	—	—	—
Vilhelmina	—	500	—	—	—
Åsele	—	—	500	500	500
Bjurholm	1912	—	500	500	1,000
Jörn	1917	—	500	500	500
Dorotea	1913	—	500	500	1,000
Tärna	1915	—	1,000	2,000	2,500
Malåträsk (förut Malå) ..	1911	—	—	1,000	2,000
Norrbottens län:					
Vittangi	—	1,000	500	1,000	1,000
Pajala	—	1,000	500	1,000	1,000
Övertorneå	1917	—	1,000	1,000	1,500
Haparanda	—	—	500	500	500
Överkalix	—	500	500	500	500
Råneå	—	—	1,000	1,000	1,000
Jokkmokk	—	500	500	500	500
Boden	—	—	500	500	500
Arjeplog	1915	500	1,500	2,000	2,000
Arvidsjaur	—	—	1,000	1,000	1,500

2. Flyttnings-
bidrag.

I huvudsaklig överensstämmelse med av 1917 års riksdag godkända grunder har Kungl. Maj:t genom brev den 29 juni 1917 förordnat, bland annat, att blivande innehavare av provinsialläkarbefattningarna i Los, Föllinge, Gäddede, Sorsele, Stensele, Arjeplogs, Arvidsjaur, Pajala och Vittangi distrikt skulle äga komma i åtnjutande av flyttningsbidrag, dock med högst 800 kronor, såvitt angår Sorsele och Arjeplogs distrikt,

samt högst 600 kronor beträffande övriga ifrågavarande distrikt, och meddelade Kungl. Maj:t samtidigt närmare bestämmelser i fråga om detta bidrags bestämmande. Flyttningsbidrag åtnjutes enligt dessa bestämmelser allenast vid flyttning till distrikt och endast en gång av samme provinsialläkare samt utgår med tre fjärdedelar av den verkliga, efter i orten gängse pris upptagna flyttningskostnaden från närmaste järnvägsstation till vederbörande läkarstation enligt verifierad räkning, dock med högst nyssnämnda belopp.

Genom brev den 28 juni 1918 har Kungl. Maj:t meddelat samma bestämmelser i ifrågavarande avseende beträffande berörda distrikt för år 1919. Vidare har Kungl. Maj:t genom brev den 31 december 1918 i enlighet med 1918 års lagtima riksdags beslut i ämnet stadgat motsvarande bestämmelser rörande flyttningsbidrag åt blivande innehavare av provinsialläkarna i de samma dag till ordinarie förändrade Tärna och Malåträsk distrikt, därvid högsta bidragsbeloppet bestämts för Tärna distrikt till 800 kronor och för Malåträsk distrikt till 600 kronor.

Provinsialläkarkommittén har funnit, att flyttningsbidrag till vissa provinsialläkare fortfarande och tills järnvägskommunikationerna i Norrland undergått förbättring äro behöfliga och föreslår fördenskull, att anslag till detta ändamål å extra stat fortfarande anvisas för provinsialläkarbefattningarna i Los, Föllinge, Gäddede, Sorsele, Stensele, Arjeplogs, Arvidsjaurs, Pajala och Vittangi distrikt ävensom för provinsialläkarbefattningen i Tärna distrikt. Kommittén förordar, att bidraget utgår med högst 800 kronor i Arjeplogs, Sorsele och Tärna distrikt samt med högst 600 kronor i övriga nu nämnda distrikt, allt enligt grunder, som stadgats i ovanberörda brev den 29 juni 1917. Det för ifrågavarande ändamål erforderliga anslaget skulle således behöva utgå med 6,600 kronor.

*Provinsial-
läkar-
kommittén.*

Mot vad sålunda föreslagits har medicinalstyrelsen icke haft något att erinra.

*Medicinal-
styrelsen.*

Sedermera har medicinalstyrelsen i skrivelse den 10 september 1918 hemställt, att, därest proposition angående definitiv löneroglering för förste provinsialläkare och provinsialläkare icke hunne föreläggas 1919 års riksdag, erforderligt anslag för år 1920 måtte av riksdagen begäras för att, såsom innevarande år ägde rum, användas bland annat till utbetalande av flyttningsbidrag åt provinsialläkarna i nu ifrågavarande distrikt.

Lönerogleringskommittén har icke yttrat sig om förslaget i nu ifrågavarande del.

*Löne-
reglerings-
kommittén.*

Departements-
chefen.

De förhållanden, som föranlett nästföregående års beslut om beviljande av ifrågavarande förmån till provinsialläkarna i vissa distrikt, lära alltjämt föreligga och torde komma att bli rådande en avsevärd tid framåt. Jag tillstyrker därför, att flyttningsbidrag enligt gällande grunder må av statsmedel utgå till samma distrikt och med enahanda belopp som under innevarande år. Då flyttningsbidrag sannolikt icke komma att utbetalas till alla ifrågavarande distrikt under år 1920, torde ett anslag av 4,000 kronor kunna anses tillräckligt för ändamålet; och torde detta anslag böra givas karaktären av förslagsanslag.

3. Tidigare
första löne-
förhöjning.

Såsom redan tidigare omförmäls, medgav 1917 års riksdag, att rätt till första ålderstillägget skulle inträda redan efter tre år beträffande provinsialläkarna i vissa distrikt, nämligen Sorsele, Arjeplogs, Pajala och Vittangi, dock först sedan nämnda distrikt blivit med nya innehavare besatta.

Provinsial-
läkar-
kommittén.

Kommittén har hemställt, att enahanda förmån måtte tillkomma provinsialläkaren i Tärna distrikt, därest distriktet förändras till ordinarie.

1918 års
riksdag.

I enlighet härmed framlade Kungl. Maj:t i förenämnda proposition nr 311 till 1918 års lagtima riksdag förslag i ämnet, och blev detta förslag av riksdagen antaget.

Departements-
chefen.

I likhet med kommittén finner jag, att jämväl med de av mig här ovan förordade avlöningsbeloppen för provinsialläkarna nu ifrågavarande förmån bör tillkomma provinsialläkarna i omförmälda fem distrikt, varför jag tillstyrker kommitténs förslag i nu angivna avseende. Då två av dessa distrikt, nämligen Pajala och Vittangi, hava ordinarie innehavare, torde böra stadgas, att berörda förmån i vart och ett av de fem distrikten skall åtnjutas först sedan detsamma blivit med ny innehavare besatt. Närmare föreskrifter för ålderstilläggens åtnjutande inryckas i de villkor och bestämmelser för åtnjutande av nu föreslagna avlöningsförmåner för förste provinsialläkare och provinsialläkare, vilka jag här nedan kommer att föreslå till godkännande.

Förste
provinsial-
läkarnas
avlönings-
förmåner.

I skrivelse den 29 februari 1916 föreslog medicinalstyrelsen beträffande förste provinsialläkarna, att dessa skulle erhålla 500 kronors förhöjning av lönen och därjämte 500 kronor årligen till expenser. Enligt medicinalstyrelsens förslag skulle således begynnelseavlönningen för förste provinsialläkare utan provinsialläkardistrikt bli 4,500 kronor lön + 2,000 kronor tjänstgöringspenningar eller tillhoppa 6,500 kronor och för förste provinsialläkare med provinsialläkardistrikt 3,500 kronor lön + 1,500 kronor

och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar eller sammanlagt 6,000 kronor. Med inberäkning av det ifrågasatta anslaget till expenser, 500 kronor, bleve begynnelseavlöningen respektive 7,000 och 6,500 kronor. Till båda kategorierna skulle liksom nu utgå 2 ålderstillägg à 500 kronor. Slutavlöningen skulle alltså belöpa sig till respektive 8,000 och 7,500 kronor.

Provinsialläkarkommittén har icke funnit något att erinra mot, att anslag till expenser utgår till förste provinsialläkare, men av samma skäl, som anfördes i fråga om sådant anslag till provinsialläkare, förordar kommittén, att tjänstgöringspenningarna höjas med det ifrågasatta beloppet i stället för att ett särskilt anslag anvisas. Beloppet 500 kronor anser kommittén ej vara för högt tilltaget. Förste provinsialläkaren befunne sig ofta på resor, och någon måste då tillse expeditionen; dessutom krävdes utgifter för skrivmaterialier och skrivbiträde m. m.

*Provinsial-
läkar-
kommittén.*

Medicinalstyrelsens förslag beträffande förhöjning i avlöningen, framhåller kommittén vidare, vore grundat på utredning under år 1915 eller tidigare. Av förenämnda av kommittén verkställda statistiska utredning framginge, att förste provinsialläkarna i inkomster stode under de biträdande provinsialläkarna. På grund av sin tjänst måste förste provinsialläkaren ofta vara på resor — i de större länen ansåges resorna taga en tid av omkring 5 månader årligen. Det vore givet, att den enskilda praktiken härav skulle bli lidande. Någon förtjänst på tjänsteresorna kunde numera icke beräknas. Då kommittén ansett, att provinsialläkarna borde erhålla en inkomst av omkring 11,300 kronor och förste provinsialläkarnas inkomst enligt förenämnda statistiska utredning kunde anses uppgå till omkring 9,000 kronor, funne kommittén, att avlöningen för förste provinsialläkare utan provinsialläkardistrikt, för att de skulle kunna i avseende å inkomst jämföras med provinsialläkare, borde höjas med 2,000 kronor, vari då inbegreps 500 kronors ersättning för expenser. Denna höjning ansåge kommittén böra fördelas med 1,000 kronor på lön och 1,000 kronor på tjänstgöringspenningar. Förste provinsialläkare utan provinsialläkardistrikt skulle alltså erhålla 5,000 kronor lön, 3,000 kronor tjänstgöringspenningar jämte 2 ålderstillägg à 500 kronor, vadan slutavlöningen skulle bli 9,000 kronor.

Beträffande de förste provinsialläkare, som tillika vore provinsialläkare, ansåge kommittén dem kunna göra räkning på förhöjd ersättning på grund av ändring i läkartaxan. Som emellertid den enskilda praktiken även för de flesta av dessa provinsialläkare vore ringa — i ett län hade uppgivits, att förste provinsialläkaren ej medhunnit någon enskild praktik

— torde ej få beräknas, att förhöjningen i inkomst på grund av taxeförhöjningen skulle belöpa sig till mer än omkring 500 kronor. Vid sådant förhållande skulle en avlöningsförbättring av 1,500 kronor, däri då inberäknat 500 kronor såsom ersättning för expenser, vara erforderlig, för att deras inkomst i genomsnitt skulle uppgå till samma belopp som för övriga förste provinsialläkare. Kommittén tillstyrkte sålunda, att avlöningen för förste provinsialläkare med provinsialläkardistrikt höjdes med 1,500 kronor. Vad anginge fördelningen av detta belopp, så funne kommittén givetvis avlöningen för dylika förste provinsialläkare böra bestämmas på samma sätt som för övriga provinsialläkare eller till 3,500 kronor lön och 1,200 kronor tjänstgöringspenningar. I nämnda belopp å 1,200 kronor inginge då ersättning 200 kronor för expenser. Sasom förste provinsialläkare åtnjöte ifrågavarande läkare för närvarande 1,500 kronor i tjänstgöringspenningar. Detta belopp skulle således ökas med 800 kronor till 2,300 kronor, för att avlöningen skulle erhålla den avsedda ökningen med 1,500 kronor. Härigenom skulle emellertid lön och tjänstgöringspenningar för dessa läkare komma att uppgå till samma belopp 3,500 kronor, vilket torde vara oformligt. Vid sådant förhållande föreslog kommittén, att förenämnda belopp å 2,300 kronor uppdelades å 1,000 kronor lön och 1,300 kronor tjänstgöringspenningar. Dessa läkare skulle alltså erhålla, i egenskap av förste provinsialläkare 1,000 kronor lön och 1,300 kronor tjänstgöringspenningar eller tillhopa 2,300 kronor samt i egenskap av provinsialläkare 3,500 kronor lön och 1,200 kronor tjänstgöringspenningar eller sammanlagt 4,700 kronor jämte 2 ålderstillägg å 500 kronor. Begynnelseavlöningen för dessa läkare skulle alltså utgöra 7,000 kronor och slutlönen 8,000 kronor.

I detta sammanhang framhåller kommittén, att det på senare tid varit förenat med vissa svårigheter att få förste provinsialläkarbefattningar besatta, vadan även med hänsyn härtill en löneförbättring så pass stor, att dessa läkare i inkomsthänseende icke bleve sämre lottade än provinsialläkarna, vore erforderlig. Även fäster kommittén uppmärksamheten på, att med det allt mer ökade arbetet för förste provinsialläkare med provinsialläkardistrikt för expedition, inspektionsresor m. m., möjligheten för dessa läkare att genom enskild sjukvård inom provinsialläkardistriktet bereda sig ökad inkomst allt mera minskades, varför den nu ifrågasatta löneförhöjningen särskilt för dessa läkare vore nödvändig och en reglering av dessa tjänster måhända snart nog bleve oavvislig.

De nu utgående ortstilläggen å 600 kronor till förste provinsialläkaren i Stockholms län samt å 300 kronor till vardera av förste provinsialläkarna i Västerbottens och Norrbottens län anser kommittén

med hänsyn till de särskilt dyra levnadsförhållandena i dessa län fortfarande böra bibehållas.

Medicinalstyrelsen har i sitt utlåtande den 8 februari 1918 förordat vad kommittén i denna del föreslagit.

*Medicinal-
styrelsen.*

Löneregleringskommittén framhåller i sitt utlåtande den 13 december 1918, att, därest man toge i betraktande, att i de till förste provinsialläkare utan provinsialläkardistrikt föreslagna tjänstgöringspenningarna inginge ett till 500 kronor för expenser beräknat belopp, den för dem föreslagna avlöningen — fränsett ortstillägg och antalet ålderstillägg — överensstämde med vad för närvarande utginge till tjänstemän vid centrala ämbetsverk m. fl. med avlöning efter tredje normalgraden. Kommittén har icke funnit anledning till erinran mot förslaget beträffande förste provinsialläkare.

*Löne-
reglerings-
kommittén.*

Även vad förste provinsialläkarna beträffar, har utredningen givit vid handen, att en förbättring av deras löner är av förhållandena påkallad. Särskilt betingas en dylik löneförbättring av beskaffenheten av dessa läkares tjänstgöring; med hänsyn till dem åliggande tjänsteresor och expeditiönsarbete kringskäres nämligen för varje år som går alltmer möjligheten för dem att genom enskild praktik skaffa sig en välbehöfvig ökning i sin inkomst. Om förste provinsialläkarna ej erhålla en ekonomisk ställning, som åtminstone är lika god som provinsialläkarnas, försvåras rekryteringen till förstnämnda tjänstemannakår av lämpliga krafter — en omständighet, som redan på vissa håll framträtt. På grund av vad sålunda anförts anser jag goda skäl föreligga för en höjning av jämväl förste provinsialläkarnas löner och tvekar förty icke att förorda en dylik åtgärd.

*Departements-
chefen.*

Beträffande förste provinsialläkare utan provinsialläkardistrikt har provinsialläkarkommittén föreslagit en höjning av lönen med 1,000 kronor och av tjänstgöringspenningarna med likaledes 1,000 kronor. Begynnelseavlöningen skulle sålunda bliva 8,000 kronor, därav 5,000 kronor lön och 3,000 kronor tjänstgöringspenningar. Härtill komma såsom hittills två ålderstillägg å vardera 500 kronor efter 5 respektive 10 års tjänstgöring, så att den slutliga avlöningen skulle uppgå till 9,000 kronor. Vad kommittén sålunda föreslagit synes välmotiverat och har icke givit mig anledning till erinran.

Vad åter förste provinsialläkare med provinsialläkardistrikt angår, innebär provinsialläkarkommitténs förslag, att deras avlöning såsom provinsialläkare skulle liksom övriga provinsialläkares avlöning höjas med 700 kronor till 4,700 kronor, fördelade med 3,500 kronor på lön och 1,200 kronor på tjänstgöringspenningar. Vidare skulle den särskilda ersätt-

ning, som utgår till dem såsom förste provinsialläkare, ökas med 800 kronor till 2,300 kronor. För att emellertid undvika det mindre lämpliga förhållandet, att dessa förste provinsialläkares sammanlagda begynnelseavlöning, 7.000 kronor, bleve fördelad med lika belopp för lön och för tjänstgöringspenningar, har kommittén föreslagit en uppdelning av avlöningsbeloppet 2,300 kronor å 1,000 kronor lön och 1,300 kronor tjänstgöringspenningar, vadan alltså begynnelseavlöningen skulle bli 4,500 kronor lön och 2,500 kronor tjänstgöringspenningar. Med bibehållande av de hittills utgående två ålderstilläggen å 500 kronor skulle ifrågasättande förste provinsialläkare uppnå en slutavlöning av 8,000 kronor. Då såväl den av kommittén föreslagna avlöningen som dess fördelning i lön och tjänstgöringspenningar synes väl avvägd, finner jag mig böra tillstyrka förslaget i denna del.

Vidkommande frågan om ortstillägg till förste provinsialläkare i vissa distrikt må omnämnas, att medicinalstyrelsen med skrivelse den 3 januari 1919 överlämnat en framställning från förste provinsialläkaren i Jämtlands län om ortstillägg. I denna framställning anföres, hurusom s. k. dyrortstillägg för närvarande utginge till så gott som alla i Östersund bosatta statstjänstemän, såsom tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, landsstaten, skogsstaten, lantmäteristaten, till folkskolinspektören m. fl. Även läroverkslärarkåren hade gjort framställning i liknande syfte, och dess intressen hade genom interimistiska åtgärder från vederbörandes sida vunnit beaktande. Det vore därför med rättvisa och billighet förenligt, att även förste provinsialläkaren i länet komme i åtnjutande av denna i Östersund mer än annorstädes behövliga förmån. Att ett dyrortstillägg till lönen i nämnda stad vore särskilt trängande för vederbörande befattningsinnehavare, framginge särskilt av den omständigheten, att på senare tid svårighet gjort sig gällande att få kvalificerade personer till ett flertal tjänster, vilket bevisligen förorsakats därav, att levnadsomkostnaderna därstädes ställde sig så höga. Östersund besatte sedan länge egenskapen att vara en av landets mest utpräglade dyrorter, vilket med önskvärd tydlighet framginge av socialstyrelsens utredning i frågan, därvid staden befunnits stå som den fjärde i ordningen bland rikets städer, alltså närmast Stockholm, Göteborg och Sundsvall.

På grund härav hemställes, att genom medicinalstyrelsens försorg från ingången av 1919 samma dyrortsförmån måtte med skäligt belopp tillerkännas förste provinsialläkaren i Jämtlands län som motsvarande befattningshavare i Stockholms, Västerbottens och Norrbottens län.

I sin berörda skrivelse den 3 januari 1919 har medicinalstyrelsen, då levnadskostnaderna i Östersund syntes vara närmast jämförliga med dem i Umeå och Luleå, hemställt, att vid blivande reglering av förste provinsialläkarnas löneförhållanden måtte upptagas ett ortstillägg av 300 kronor till förste provinsialläkaren i Jämtlands län.

Såsom nämnts, åtnjuta tjänstemännen vid landsstaten i Jämtlands län i likhet med motsvarande befattningshavare i Västerbottens och Norrbottens län ortstillägg. I innevarande års statsverksproposition har jag under punkten 11 vid framläggande av förslag om beredande av ortstillägg åt tjänstemän och betjante vid landsstaten i Västernorrlands län förebragt viss utredning angående levnadskostnaderna i de fem norrländska länen. Av denna utredning, vartill jag anbåller att få hänvisa, framgår, att Jämtlands län i dyrhet år 1909 kom närmast efter Norrbottens län och år 1916 i tredje rummet efter Norrbottens och Västernorrlands län. På grund härav synes skäl föreligga för tillerkännande av ortstillägg jämväl åt förste provinsialläkaren i Jämtlands län. Mot en dylik åtgärd skulle möjligen kunna åberopas den omständigheten, att ifrågavarande förste provinsialläkare därjämte har provinsialläkardistrikt och sålunda skulle kunna tänkas erhålla någon större inkomst av praktik än förste provinsialläkarna utan provinsialläkardistrikt. Då det emellertid visat sig, att förste provinsialläkarna med provinsialläkardistrikt numera icke medhinna att öva praktik i någon avsevärd omfattning, har jag ansett mig böra tillstyrka, att ortstillägg må tillkomma förste provinsialläkaren i Jämtlands län.

Men jag anser mig böra gå ett steg längre. De skäl, som föranlett Kungl. Maj:t att föreslå ortstillägg till befattningshavare vid landsstaten i Västernorrlands län, tala i samma grad för att förste provinsialläkaren i nämnda län, vilken icke tillika är provinsialläkare, kommer i åtnjutande av dylik förmån. Med åberopande av vad jag till stöd för förslaget om ortstillägg åt landsstatstjänstemännen i Västernorrlands län anført, föreslår jag alltså, att ortstillägg må tilldelas jämväl förste provinsialläkaren i samma län.

Vad storleken av de ifrågasatta ortstilläggen angår, synas desamma i Stockholms, Västerbottens och Norrbottens län böra utgå med sina hittillsvarande belopp, och torde de nu förordade ortstilläggen i Jämtlands och Västernorrlands län lämpligen kunna bestämmas till samma belopp som i de båda andra Norrlandslänen eller 300 kronor vardera.

**Förste
provinsial-
läkares och
provinsial-
läkares pen-
sionsförhål-
landen.**

*Provinsial-
läkar-
kommittén.*

Kommittén framhåller, att därest lönen för provinsialläkare, på sätt kommittén föreslagit, sattes till 3,500 kronor, med 2 ålderstillägg å 500 kronor, behövde icke stadgas något särskilt pensionsunderlag för att hel pension skulle uppgå till det hittills bestämda beloppet 4,500 kronor. Som emellertid provinsialläkarna enligt kommitténs förslag skulle erhålla en förhöjning av sin lön med 500 kronor, anser kommittén det billigt, att denna förhöjning även finge göra sig gällande på pensionen och att denna alltså höjdes med 500 kronor, men detta krävde i sin ordning bibehållandet av ett särskilt pensionsunderlag för dessa befattningshavare. Något särskilt pensionsunderlag för de förste provinsialläkare, som icke tillika äro provinsialläkare, finner kommittén ej böra stadgas, vadan, om kommitténs förslag till lönestat för dessa läkare vinner beaktande, hel pension för dessa skulle utgöra 6,000 kronor. Då nu ingen skillnad i pensionshänseende förefunnes mellan förste provinsialläkare med eller utan provinsialläkardistrikt och dessa läkare hade samma tjänstegrad och samma kompetens, borde hel pension för ifrågavarande befattningshavare bliva densamma. Men i så fall anser kommittén det nödvändigt att för förste provinsialläkare med provinsialläkardistrikt fastställa särskilt pensionsunderlag å 5,000 kronor med förhöjning i förekommande fall av de i avlöningsstaten upptagna ålderstilläggen.

*Medicinal-
styrelsen.*

Medicinalstyrelsen har i sitt utlåtande den 8 februari 1918 biträtt kommitténs förslag i ifrågavarande avseende.

*Löne-
reglerings-
kommittén.*

Icke heller löneregleringskommittén har ansett sig böra framställa några invändningar mot förslaget i förevarande del.

*Departements-
chefen.*

Vad provinsialläkarkommittén föreslagit beträffande pensionsbeloppen för förste provinsialläkare och provinsialläkare är betingat av de förut förordade höjningarna i berörda befattningshavares avlöningsförmåner. Mot förslaget, som synes rimligt, har jag intet att erinra. Såsom kommittén förordat, torde det böra fastställas särskilt pensionsunderlag för förste provinsialläkare med provinsialläkardistrikt och för provinsialläkare, och kan bestämmelse härom lämpligen meddelas i form av en anmärkning under den nya avlöningsstaten.

**Samman-
fattning.**

Därest vad jag sålunda föreslagit i fråga om reglering av avlönings- och pensionsförhållandena för förste provinsialläkare och provinsialläkare vinner bifall, skulle den nya avlöningsstaten erhålla följande utseende:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Särskilt avlönings-tillägg.	Summa.	
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
1 förste provinsialläkare	5,000	3,000	600	—	8,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 " "	5,000	3,000	300	—	8,300	
2 " "	10,000	6,000	600	—	16,600	
1 " "	5,000	3,000	—	—	8,000	
11 " "	55,000	33,000	—	—	88,000	
1 " "	1,000	1,300	300	—	2,600	
1 " "	1,000	1,300	—	—	2,300	
6 " "	6,000	7,800	—	—	13,800	
Summa kronor	88,000	58,400	1,800	—	148,200	
1 provinsialläkare	3,500	1,200	1,000	1,000	6,700	För provinsialläkaren i Sorsele och Tärna distrikt av Västerbottens län samt Arjeplogs, Pajala och Vittangi distrikt av Norrbottens län kan lönen efter 3 år och för övriga provinsialläkare efter 5 år höjas med 500 kronor. Efter ytterligare 5 år kan lönen ånyo höjas med 500 kronor.
1 " "	3,500	1,200	1,000	1,000	6,700	
1 " "	3,500	1,200	500	2,000	7,200	
2 " "	7,000	2,400	1,000	4,000	14,400	
1 " "	3,500	1,200	500	1,500	6,700	
1 " "	3,500	1,200	500	1,500	6,700	
1 " "	3,500	1,200	500	1,000	6,200	
1 " "	3,500	1,200	500	1,000	6,200	
1 " "	3,500	1,200	500	500	5,700	
2 " "	7,000	2,400	1,000	1,000	11,400	
1 " "	3,500	1,200	500	—	5,200	
1 " "	3,500	1,200	500	—	5,200	
1 " "	3,500	1,200	—	2,500	7,200	
1 " "	3,500	1,200	—	2,000	6,700	
1 " "	3,500	1,200	—	2,000	6,700	
1 " "	3,500	1,200	—	1,500	6,200	
1 " "	3,500	1,200	—	1,500	6,200	
1 " "	3,500	1,200	—	1,000	5,700	
4 " "	14,000	4,800	—	4,000	22,800	
1 " "	3,500	1,200	—	500	5,200	
9 " "	31,500	10,800	—	4,500	46,800	
1 " "	3,500	1,200	—	—	4,700	
185 " "	647,500	222,000	—	—	869,500	
Summa kronor	770,000	264,000	8,000	34,000	1,076,000	

Anm. Pensionsunderlaget för förste provinsialläkare, som tillika är provinsialläkare, utgör 5,000 kronor och för provinsialläkare 4,000 kronor, med förhöjning i förekommande fall av de i avlöningsstaten upptagna ålderstilläggen.

Det ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare, som nu är upptaget till 997,200 kronor, skulle alltså vid bifall till mitt förslag till ny avlöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare från och med år 1920 höjas med 227,000 kronor till 1,224,200 kronor. Denna summa skulle alltså komma att med 2,000 kronor överstiga det i statsverkspropositionen för ifrågavarande ändamål beräknade beloppet, 1,222,200 kronor. Då emellertid av det i samma proposition till 7,200 kronor beräknade anslaget till provisorisk förbättring av vissa provinsialläkares avlöningsförmåner erfordras allenast ett belopp av 4,000 kronor för beredande av flyttningsbidrag åt vissa provinsialläkare, kommer summan av de av mig nu förordade båda anslagen likväl att något understiga summan av anslagens beräknade belopp och den gjorda beräkningen sålunda visa sig tillräcklig.

Avlöningsvillkor.

Provinsialläkar-kommittén.

För åtnjutande av de i det framlagda stattförslaget upptagna avlöningsförmåner har provinsialläarkommittén föreslagit villkor och bestämmelser, vilka i huvudsak överensstämma med dem, som genom förenämnda kungörelse den 15 september 1911 fastställts för åtnjutande av i nu gällande stat för förste provinsialläkare och provinsialläkare upptagna avlöningsförmåner. De ändringar, kommittén vidtagit, hava föranletts dels därav, att i staten beträffande vissa provinsialläkare upptagits en ny avlöningsrubrik, nämligen »särskilt avlöningstillägg», dels därav, att första ålderstillägget för vissa provinsialläkare skulle utgå redan efter 3 år, dels ock därav, att kommittén föreslagit anordnande genom landstingens försorg av bostäder åt provinsialläkare.

Medicinalstyrelsen.

Medicinalstyrelsen har tillstyrkt vad kommittén i denna del föreslagit.

Löneregleringskommittén.

Löneregleringskommittén har beträffande de föreslagna avlöningsvillkorens lydelse anmärkt, att de nya avlöningsförmånerna ej komme att träda i tillämpning vid den tidpunkt, förslaget avsett, eller 1919 års ingång. I övrigt hava berörda avlöningsvillkor icke givit kommittén anledning till erinran i annat hänseende än att, i stället för vad därom nu är stadgat, torde böra föreskrivas, att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är skyldig att avgå från tjänsten, icke må tillträda samma förhöjning.

Departementschefen.

Med hänsyn till vad jag förut anfört i fråga om ordnandet av provinsialläkarnas bostadsfråga torde den av provinsialläarkommittén före-

slagna bestämmelsen om skyldighet för provinsialläkare att i visst fall bebo honom tillhandahållen bostad m. m. böra utgå. Till förtydligande av bestämmelsen om rätt för provinsialläkarna i Sorsele, Tärna, Arjeplogs, Pajala och Vittangi distrikt att, sedan de efter tre års tjänstgöring uppburit första ålderstillägget, efter ytterligare fem år komma i åtnjutande av andra ålderstillägget, må framhållas, att denna rätt — i likhet med vad 1917 års riksdag medgivit — tydligen bör inträda efter fem år jämväl i det fall att provinsialläkaren efter intjänande av första ålderstillägget innehaft befattning i annat distrikt än dessa nämnda fem. Vidare torde i bestämmelsen angående rätt till första ålderstillägget i berörda fem distrikt böra intagas ett förbehåll av den innebörd, som angivits ovan å sid. 20. I övrigt tillstyrker jag provinsialläkarkommitténs förslag.

De av mig sålunda förordade villkoren och bestämmelserna skulle alltså komma att erhålla följande lydelse:

att förste provinsialläkare och provinsialläkare skola vara underkastade såväl den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet och jämkning i åligganden som ock den reglering av tjänstgöringsområde, som kunna vara stadgade;

att med förste provinsial- eller provinsialläkarbefattning icke må förenas annan tjänst å rikets eller riksdagens stat;

att med sådan befattning icke heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försett eller blivit såsom aktiebolag registrerat, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag som helst, såframt ej, vad angår förste provinsialläkare, Kungl. Maj:t och, vad angår provinsialläkare, medicinalstyrelsen, uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågasvarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen såsom förste provinsialläkare eller provinsialläkare, finner uppdraget eller befattningen kunna få tills vidare mottagas och bibehållas;

att tjänstgöringspenningar ävensom särskilt avlöningstillägg få uppbäras endast för den tid, befattningshavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att befattningshavare, som åtnjuter semester eller annan tjänstledighet, skall till vikarien avstå det arvode enligt taxa, vilket belöper å de av vikarien verkställda tjänstegörömmål;

att den, som av sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägg, där sådant utgår, men att den,

som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöver sina tjänstpenningar och arvode enligt taxa, varom nyss är stadgat, ävensom sitt särskilda avlöningstillägg, där sådant utgår, avstå så mycket av lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest provas skäligt;

att, därest emellertid tjänsteman i följd av kroppsskada, ådragen under tjänstutövning, blivit tills vidare oförmögen till tjänstgöring, avlöningen å stat inå, såsom undantag från vad ovan är stadgat, kunna, efter medicinalstyrelsens beprövande, till honom utgå oavkortad under högst sex månader; ankommande på prövning av Kungl. Maj:t till huru stor del avlöning kan böra till den skadade utgå efter omförmälda tid av sex månader;

att avlöning ej må utgå till tjänsteman för tid, varunder han avhållit sig från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänsteman varder avstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del av hans avlöning, som icke av medicinalstyrelsen provas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida medicinalstyrelsen ej finner skäligt låta honom uppbära något därav;

att vid sjukdomsförfall eller när det erfordras för beredande av semester, provinsialläkare skall vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla förste provinsialläkartjänst, bestrida densamma, mot åtnjutande i förstnämnda fall av de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men i senare fallet av däremot svarande belopp, dock ej längre än sammanlagt tre månader under ett och samma kalenderår;

att beträffande förhöjning i lönen efter viss tids fortsatt innehavande av befattning, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda, för provinsialläkarna i Sorsele och Tärna distrikt i Västerbottens län samt i Arjeplogs, Pajala och Vittangi distrikt i Norrbottens län efter tre år — dock först sedan nämnda distrikt blivit med nya innehavare besatta — och för övriga befattningshavare efter fem år, under villkor att innehavaren under mer än fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med gott vitsord bestritt sin egen eller, på grund av förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen efter ytterligare

fem år, på samma villkor, under iakttagande, vad var och en av omnämnda löneförhöjningar angår, att den högre avlöningen ej får tillträdas förr än vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänstaldern blivit uppnådd; börande löntagare vid bestämmandet av rätten till löneförhöjning tillgodoräknas den tid, som före den nya avlöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträdande till befattningen;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension är skyldig att avgå från tjänsten, icke må tillträda samma förhöjning;

att semester må, när sådant utan hinder för tjänstens behöriga uppehållande kan ske, av medicinalstyrelsen, på därom gjord framställning, beviljas tjänstinnehavare under antingen en månad årligen eller två månader vartannat år, med skyldighet för provinsialläkare att tillhandahålla eller bekosta fri bostad för vikarien;

att vid avgång från tjänsten till följd av avskedstagande, entledigande eller dödsfall själva lönen ävensom ortstillägg utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten avgå ävensom i fråga om rätt till pension skall gälla vad i särskild lag angående civila tjänstinnehavares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvitt angår innehavare av befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgat;

att den, som tillträder den nya avlöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, omreglering av extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattningen eller utgå för bestyr i sammanhang därmed.

Därjämte torde böra stadgas,

att envar, som med eller efter ingången av år 1920 tillträder befattning såsom förste provinsialläkare eller provinsialläkare, skall vara pliktig att underkasta sig förut angivna villkor och bestämmelser för den nya avlöningsstatens åtnjutande; samt

att de förutvarande innehavare av befattningar såsom förste provinsialläkare eller provinsialläkare, vilka icke före viss av Kungl. Maj:t bestämd dag anmäla, att de vilja underkasta sig den nya avlöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt nu gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som hittills tillkommit dem.

**Ersättning
till provin-
sialläkare
under
semester.**

Enligt de sålunda föreslagna villkoren och bestämmelserna för åtnjutande av de i stat upptagna avlöningsförmånerna, vilka i denna del äro likalydande med de genom förenämnda kungörelse den 15 september 1911 fastställda, skola förste provinsialläkare och provinsialläkare, som åtnjuta semester eller annan tjänstledighet, till vikarien avstå det arvode enligt taxa, vilket belöper å de av vikarien verkställda tjänstegöromål.

*Medicinal-
styrelsen den
29/2 1916.*

I sin skrivelse den 29 februari 1916 hemställde medicinalstyrelsen bland annat om åtgärders vidtagande för beredande åt ordinarie provinsialläkare av en ersättning för minskad inkomst av praktik under semester-tid, utgående med 250 kronor för varje månad av semestertiden.

*Provinsial-
läkar-
kommittén.*

Provinsialläkarkommittén anför, att då inkomsterna av praktik enligt år 1917 gällande taxa beräknades i medeltal för provinsialläkare uppgå till 3,000 kronor om året, sådan läkares förlust i inkomst under en semestermånad kunde anses uppgå till omkring 250 kronor. Därest ny taxa enligt kommitténs förslag fastställdes, beräknar kommittén inkomsten av praktik för provinsialläkare till 4,100 kronor om året, vadan förlusten under en semestermånad skulle bli omkring 340 kronor.

Ehuru sådan ersättning som den nu föreslagna lär utgå till lasarettsläkarna under deras semester, anser sig kommittén likväl icke böra biträda medicinalstyrelsens förslag i ämnet på grund av de konsekvenser, en sådan anordning skulle medföra i fråga om andra statens befattningshavare.

Reservation.

Mot kommitténs beslut i nu berörda ämne hava ledamöterna av kommittén, medicinalrådet, medicine licentiaten F. E. A. Block och förste provinsialläkaren, medicine licentiaten A. J. Larson anmält avvikande mening samt därvid anfört:

»Provinsialläkarnas rätt till semester, vilken utgår med en månad årligen eller med två månader vartannat år, erbjuder för dem mindre fördelar än för ett stort antal andra tjänstemän i statens tjänst, vilka åtnjuta en och en halv månads semester årligen. Provinsialläkarna måste dessutom vid semester ej endast avstå från en viktig del av sina inkomster, nämligen ovanberörda inkomst av praktik, utan även tillhandahålla eller bekosta fri bostad åt sina vikarier. De enligt stat utgående arvoden å dessa vikarier äro, även med de år 1917 beslutade förhöjningarna, så knapp tilltagna, att med nu rådande läkarbrist det ofta nog varit förenat med stora svårigheter att anskaffa vikarier, och, där detta varit möjligt, har det ej sällan skett därigenom, att provinsialläkarna av egna medel måst till-skjuta avsevärda belopp för utfyllandet av vikariernas krav på högre arvoden än de av staten lämnade.

Härav har blivit följden, att provinsialläkarna mycket ofta icke kunnat begagna sig av sin rätt till semester, vilket helt visst varit till men såväl för dem själva som för det allmänna, då de ej erhållit välbehöflig vila i sitt ansträngande arbete och saknat möjlighet att utom hemorten förkovra sig i den vetenskap, de ägnat sin tjänst.

Dessa missförhållanden skulle verksamt kunna avhjälpas genom medicinalstyrelsens ovanberörda förslag om ersättning åt provinsialläkarna för förlorad praktik under semester, men föreslå vi, att den av medicinalstyrelsen ifrågasatta ersättningen av 250 kronor per semestermånad höjes till 300 kronor av det skäl, att provinsialläkarnas inkomst av praktik bör beräknas högre, om den föreslagna taxändringen, såsom vi hoppas, blir godtagen.

Vi vilja i detta sammanhang slutligen betona, att vi anse, att de av kommittén beräknade utgifterna för provinsialläkarnas utbildning och för deras levnadskostnader samt på dessa beräkningar stödda förslag till ökade löneförmåner äro så lågt tilltagna, att dessa senare bliva nöjaktiga endast under den förutsättning, att de utfyllas med ett efter nu rådande förhållanden väl avpassat dyrtidstillägg och med den av oss föreslagna ersättningen åt provinsialläkarna för förlorad praktik under semester.

Skulle denna ersättning ej kunna beviljas på grund av konsekvenser, som antytts av kommitténs flertal, torde en motsvarande förhöjning av dessa läkares löneförmåner vara erforderlig.»

På grund härav hava reservanterna föreslagit, att för beredande åt provinsialläkarna av ersättning för minskad inkomst av praktik under semester måtte utgå 300 kronor för varje månad av semestertiden eller, om detta ej kunde beviljas, att provinsialläkarnas löneförmåner måtte höjas med motsvarande belopp.

I sitt utlåtande den 8 februari 1918 finner medicinalstyrelsen den av reservanterna anförda motiveringen synnerligen välgrundad. Styrelsen, som dock finner den av reservanterna alternativt ifrågasatta höjningen av provinsialläkarnas löneförmåner mindre lämplig, anser förslaget om fastställande av viss ersättning utan tvivel medföra större fördelar. Möjligheten att erhålla dylik ersättning skulle hava till följd, att semesterledigheten komme att mera regelbundet begagnas av tjänsteläkarna än om lönebeloppen höjdes på det alternativt föreslagna sättet. Då ett regelbundet uttagande av semestern vore av den största betydelse, tillstyrker styrelsen reservanternas förslag om ersättning av 300 kronor för varje månad av semestertiden.

Medicinalstyrelsen den 8/2 1918.

I likhet med provinsialläkarkommittén har löner regleringskommittén ansett sig icke kunna biträda medicinalstyrelsens förslag om ersättning till provinsialläkare för minskad inkomst av praktik under semester.

Löne-regleringskommittén.

Såsom ovan framhållits, är det naturligen av stor vikt, att provinsialläkarna sättas i tillfälle att utan alltför stora ekonomiska uppoffringar regelbundet kunna begagna sig av sin semester, varigenom de skulle kunna njuta erforderlig vila i sitt oftast uppsplitande arbete ävensom beredas möjlighet att ytterligare öka sina kunskaper. Det förslag till detta ändamåls realiserande, som nu framlagts, synes därför värt beaktande.

Departementschefen.

Såsom stöd för berörda förslag har bland annat framhållits, att till vikarierna för provinsialläkare utgående arvoden även med de år 1917 beslutade förhöjningarna vore så knappt tilltagna, att det varit svårt att anskaffa vikarier och provinsialläkarna ofta nödgats av egna medel tillskjuta avsevärda belopp för avlönande av vikarie. Emellertid har vikariatsersättningen sedan år 1917 väsentligt höjts, och kommer jag här nedan föreslå, att tiden för den förhöjda ersättningens utgående förlänges. Det är sålunda att hoppas, att genom dessa åtgärder svårigheterna att anskaffa vikarier skola kunna i någon mån lättas. Vid sådant förhållande och då ett bifall till förevarande förslag skulle medföra anspråk i samma riktning från andra befattningshavare i statens tjänst, har jag funnit mig icke böra förorda åtgärders vidtagande i det syfte, framställningarna i ämnet avse.

**Krigstids-
tillägg.**

*Provinsial-
läkar-
kommittén.*

Vid upprättande av sitt förslag till lönestat för förste provinsialläkare och provinsialläkare har kommittén till grund för beräkning av den för sådan läkare erforderliga inkomst lagt de före kriget gällande priserna. Kommittén framhåller därför på det kraftigaste, att, därest det fortfarande bleve nödvändigt att bevilja andra statens befattningshavare krigstidstillägg, sådant tillägg borde utgå även till förste provinsialläkare och provinsialläkare efter fastställandet av den föreslagna löneregleringen. Likaså framhåller kommittén billigheten av att pensionerade förste provinsialläkare och provinsialläkare komme i åtnjutande av sådant tillägg.

*Löne-
reglerings-
kommittén.*

Till vad provinsialläkarkommittén sålunda yttrat i föreliggande fråga har löneregeringskommittén uttalat sin anslutning.

*Departements-
chefen.*

Såväl förste provinsialläkare och provinsialläkare som pensionerade dylika befattningshavare hava enligt hittills gällande bestämmelser i ämnet åtnjutit krigstidstillägg och krigstidshjälp. Därest dylik förmån kommer att utgå jämväl under år 1920, komma givetvis nu nämnda tjänstemän att bliva delaktiga därav i lika grad som befattningshavare och f. d. befattningshavare i statens tjänst i allmänhet.

**Ökad ersätt-
ning till
vikarier för
förste pro-
vinsial-
läkare och
provinsial-
läkare.**

*Provinsial-
läkar-
kommittén
den 11/11 1916.*

I sitt den 11 november 1916 avgivna förslag till provisoriska åtgärder i syfte att avhjälpa svårigheten att besätta mera avlägset belägna provinsialläkardistrikt föreslog provinsialläkarkommittén en höjning i vissa fall av ersättningen till vikarie för förste provinsialläkare och provinsialläkare och avsåg kommittén att därigenom underlätta uppehållandet av läkartjänsterna i mera avlägset belägna och svårbesättliga distrikt under semester och vakans.

För det dåvarande utgick i allmänhet dagtraktamente till läkarvikarie å förste provinsialläkartjänst med 10 kronor och å provinsialläkartjänst

med 8 kronor. Kommittén hemställde om bemyndigande för medicinalstyrelsen att till vikarie för förste provinsialläkare och provinsialläkare i det fall, då civil läkarstipendiat ej funnes att tillgå och styrelsen funne sådant nödvändigt, utbetala ett dagtraktamente av högst femton kronor, att utgå av förslagsanslaget till bestridande av kostnader för allmän hälso- och sjukvård. Stipendiat skulle enligt kommitténs förslag vid förordnande äga åtnjuta ett dagtraktamente av i regel 8 kronor, vilket vid tjänstgöring i ödemarksdistrikt skulle kunna höjas till 10 kronor.

Föredragande departementschefen förordade emellertid vissa ändringar i kommitténs förslag. Sedan riksdagen lämnat vad departementschefen anfört utan erinran, utfärdade Kungl. Maj:t genom brev den 29 juni 1917 bestämmelser i ämnet, att lända till efterrättelse från och med den 1 augusti 1917.

1917 års
riksdag.

Enligt dessa bestämmelser gäller bland annat, att legitimerad läkare, som ej är provinsialläkare, eller medicine kandidat, vilken av medicinalstyrelsen förordnas att såsom extra läkare biträda vid den civila sjukvården eller att uppehålla förste provinsialläkartjänst eller provinsialläkartjänst antingen under vakans eller under semester för innehavare av någon av dessa tjänster eller under sådan innehavare på grund av sjukdom eller förordnande på annan tjänst beviljad tjänstledighet, må — jämte vissa uppräknade förmåner — åtnjuta, om han är civil läkarstipendiat av första klassen, dagarvode av 8 kronor men eljest dagarvode av 12 kronor, dock har medicinalstyrelsen att, då behov av extra läkare eller vikarie för någon längre tid yppas, söka anskaffa sådan mot lägre dagavlöning. För den händelse extra läkare eller vikarie uti nu omförmälda fall icke kan för sålunda fastställd ersättning erhållas, skall frågan om förhöjd ersättning underställas Kungl. Maj:ts prövning, därvid dagarvode må, för särskilda undantagsfall, höjas för civil läkarstipendiat av första klassen intill 12 kronor och för annan vederbörande intill 15 kronor. Vad som erfordras för beredande av ifrågavarande dagarvoden skall utgå av förslagsanslaget till bestridande av kostnader för allmän hälso- och sjukvård.

Kungl. Maj:t
den 29/6 1917.

I sitt betänkande den 1 december 1917 framhöll provinsialläkar-kommittén, att det vore synnerligen hindrande och besvärligt, om medicinalstyrelsen i varje fall, då sådant vikariat å förste provinsialläkartjänst, som ovan nämnts, ifrågakomme, skulle underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning för utverkande av förhöjt arvode. På grund härav hemställde kommittén om bemyndigande för medicinalstyrelsen att till legitimerad

Provinsial-
läkar-
kommittén
den 1/12 1917.

läkare, som ej är provinsialläkare, vid förordnande att uppehålla förste provinsialläkartjänst utbetala ett dagarvode av högst 15 kronor i det fall, då kompetent civil läkarstipendiat ej funnes att tillgå för förordnandet och styrelsen funne ifrågavarande arvodesbelopp behöfligt.

Kungl. Maj:t
den 19/4 1918. Vid föredragning den 19 april 1918 förklarade jag mig biträda provinsialläkarkommitténs förslag om överflyttande till medicinalstyrelsen av den Kungl. Maj:t nu förbehållna rätten att besluta i fråga om dag-arvudet till vikarie å förste provinsialläkartjänst, då detta överstiger 12 kronor.

1918 års
riksdag.
Kungl. Maj:t
den 28/6 1918. Efter det riksdagen lämnat vad jag sålunda förordat utan erinran, har Kungl. Maj:t genom brev den 28 juni 1918, bland annat, bemyndigat medicinalstyrelsen att, utan hinder av vad genom förberörda brev den 29 juni 1917 i sådant avseende förordnats, till legitimerad läkare, som ej är provinsialläkare och av styrelsen förordnas att uppehålla förste provinsialläkartjänst antingen under vakans eller under semester för innehavare av tjänsten eller under sådan innehavare på grund av sjukdom eller förordnande å annan tjänst beviljad tjänstledighet, utbetala — jämte andra förmåner — ett dagarvode av högst femton kronor, under förutsättning likväl att kompetent civil läkarstipendiat icke finnes att tillgå för förordnandet samt att utbetalandet av arvodesbeloppet befinnes erforderligt för tjänstens behöriga uppehållande.

Kungl. Maj:t
den 25/10 1918. Vidare har Kungl. Maj:t, på därom av medicinalstyrelsen gjord framställning, genom brev den 25 oktober 1918 förordnat, att, utan hinder av vad genom förenämnda brev den 29 juni 1917 i sådant avseende föreskrivits, legitimerad läkare, som ej är provinsialläkare, eller medicine kandidat, som av styrelsen förordnas att såsom extra läkare biträda vid den civila sjukvården eller att uppehålla provinsialläkartjänst antingen under vakans eller under semester eller under innehavare av sådan tjänst på grund av sjukdom eller förordnande på annan tjänst beviljad tjänstledighet, må tills vidare till och med den 30 juni 1919 — jämte andra förmåner — åtnjuta, om han är civil läkarstipendiat av första klassen, dagarvode av femton kronor men eljest dagarvode av tjugo kronor; dock att arvudet må för särskilda undantagsfall höjas för civil läkarstipendiat av första klassen intill tjugo kronor; och skall det åligga medicinalstyrelsen att, då behov av extra läkare eller vikarie för någon längre tid yppas, söka anskaffa sådan mot lägre avlöning.

Medicinal-
styrelsen den
10/1 1919. I skrivelse den 10 januari 1919 har medicinalstyrelsen anført, att det för vikarier å förste provinsialläkartjänst stadgade dagarvudet av 15

kronor genom förhöjningen av dagarvodel till övriga vikarier och extra läkare i den civila sjukvården till tjugo kronor blivit för lågt och lämpligen borde höjas till likhet med vad bestämts i ovanberörda brev den 25 oktober 1918. Då vidare svårigheterna att erhålla vikarier å provinsialläkarbanan icke kunde väntas bli mindre under senare delen än under förra delen av innevarande år, syntes bestämmelserna om ett till tjugo kronor förhöjt dagarvode böra utsträckas att gälla tills vidare intill årets slut.

Under åberopande av vad sålunda anförts har medicinalstyrelsen hemställt, att de i brevet den 25 oktober 1918 meddelade bestämmelser måtte dels omfatta jämväl vikarie å förste provinsialläkartjänst, dels ock till sin giltighet förlängas till och med den 31 december 1919.

De förhöjda dagarvoden, som Kungl. Maj:t genom förenämnda brev den 25 oktober 1918 bemyndigade medicinalstyrelsen att utbetala till vikarier för provinsialläkare, voro betingade av tillfälliga förhållanden, nödvändigheten att under rådande influensaepidemi, den s. k. spanska sjukan, kunna påräkna biträde av tillräckligt antal läkare. Med hänsyn till de höga levnadskostnaderna och svårigheten att med förutvarande dagarvoden kunna erhålla vikarier å vakanta provinsialläkartjänster torde det antagligen bli erforderligt att jämväl under den närmaste framtiden bibehålla de förhöjda arvodena, och böra desamma i så fall avse även vikarier å förste provinsialläkartjänster. Beträffande vikarier i sådana svårbesättliga provinsialläkardistrikt, för vilka enligt mitt förslag särskilt avlöningstillägg komme att utgå med i vissa fall rätt avsevärda belopp, kan det måhända finnas påkallat att i undantagsfall medgiva än ytterligare förhöjning av vikariatsersättningen. Då grunderna för vikariatsarvodet varit föremål för riksdagens prövning åren 1917 och 1918, torde riksdagen böra lämnas tillfälle att yttra sig i ämnet.

*Departements-
chefen.*

I sin skrivelse den 29 februari 1916 framhöll medicinalstyrelsen, att tjänsteläkaren borde helt befrias för kostnaden för telefon i och för utövande av sin tjänst. Skulle ej detta låta sig göra, vore det i varje fall skäligt, att kostnaden nedbringades till väsentligt lägre belopp. Vidare anförde styrelsen, att det för underlättande av läkarens verksamhet i sjukvårdens tjänst även vore önskvärt, att allmänheten, som telefonledes sökte läkaren, kunde befrias från kostnader för telefonsamtal för sådant ändamål.

*Ersättning
för telefon-
avgifter.*

*Medicinal-
styrelsen
den 20/2 1916.*

I skrivelse den 31 mars 1916 gjorde även svenska provinsialläkarföreningens styrelse framställning i samma syfte och anförde därvid, bland annat, att det låge i sakens natur, att telefonen kommit att intaga

*Svenska
provinsial-
läkarföre-
ningen.*

en synnerligen framskjuten och betydande plats i organisationen av landets sjukvård, särskilt på landsbygden med dess stora avstånd och jämförelsevis sparsamma tillgång på läkarkrafter. För befolkningen möjliggjorde den snabba meddelanden till läkaren vid sjukdomsfall, och för läkaren vore telefonen en nödvändighet, om han skulle kunna hava en ständig överblick över hälsoförhållandena i distriktet. Om det sålunda kunde med fullt fog påstås, att såväl läkare som klientel i allmänhet hade ofantligt gagn av telefonen, så gällde detta i särskilt hög grad, då det bleve fråga om smittsamma sjukdomar, där ett *snabbt* ingripande kunde hava största allmänneliga betydelse och sparade både liv och kostnader. Abonnemangsavgiften hade till 1916 års ingång varit fixerad till visst belopp för år räknat, men i och med nämnda års början utginge den efter en proportionell taxa, som stadgade, att avgiften bestämdes efter de särskilda gånger telefonapparaten brukades för påringning till dess centralstation. Härigenom stegrades ytterligare missförhållandet av att provinsialläkaren själv finge vidkännas denna utgift, så mycket mer som ej han utan allmänheten till viss grad bestämde, huru ofta apparaten komme att användas. Omkostnaderna hade ytterligare ökats genom den indelning i taxeyråden beträffande samtalsavgifter, som tillkommit med 1916 års ingång, och som uppgjorts utan någon som helst hänsyn till provinsialläkardistriktens utsträckning.

*Provinsial-
läkar-
kommittén.*

Provinsialläkarkommittén framhåller, att av det anförda framginge, att det vore av obestridligt gagn för det allmänna, att i tjänst anställda förste provinsialläkare, biträdande provinsialläkare, provinsialläkare och extra provinsialläkare hölle sig med telefon, och att även kostnaden för telefons hållande måste bliva avsevärd. Kommittén anser sig dock icke kunna tillstyrka, att dessa tjänsteläkare alldeles befrias från utgiften för telefon, enär det ju måste antagas, att de även använda den för privat bruk. Kommittén har emellertid förordnat, att samma ersättning utginge till dessa läkare som genom kungörelsen den 31 december 1908 blivit bestämd för kronofogdar och länsmän eller att ersättning erhöles av statsmedel med två tredjedelar av årsavgift jämte stadgad inträdesavgift, med iakttagande likväl att nämnda ersättning medgåves varje sådan läkare för allenast en telefonledning och att ersättning för annan än rikstelefonledning ej finge utgå med mindre tillstånd därtill av Kungl. Maj:t lämnats.

Någon möjlighet att befria allmänheten, som telefonledes söker läkaren, från erläggande av avgift härför anser kommittén ej kunna beredas.

Reservation.

En av kommitténs ledamöter, häradshövdingen Rogberg, har funnit den av kommittén föreslagna anordningen onödigt invecklad och förordar

i stället en för alla ordinarie provinsialläkare beräknad förhöjning i tjänstgöringspenningarna.

Medicinalstyrelsen har i sitt utlåtande den 8 februari 1918 uttalat sitt instämmande i vad kommittén i förevarande avseende föreslagit.

*Medicinal-
styrelsen
den 8/2 1918.*

*Löne-
reglerings-
kommittén.*

Löneregleringskommittén framhåller, att det borde ligga i det allmännas intresse att tillse, att, därest telefonförbindelse finnes å orten, skyldighet såvitt möjligt ålades vederbörande tjänsteläkare att hålla sig med särskild telefon. Även vid den förutsättning, att så i regel syntes bliva förhållandet, ställer sig löneregleringskommittén emellertid i hög grad tveksam inför frågan om ett bifall till provinsialläkarkommitténs ifrågavarande förslag.

Löneregleringskommittén erinrar vidare, att för såväl provinsialläkare som förste provinsialläkare förordats en höjning av tjänstgöringspenningarna, varvid helt eller delvis hänsyn tagits till behovet av medel för expenser. Vid sådant förhållande och då ett bifall till förevarande förslag syntes vara ägnat att i fråga om andra förvaltningsområden medföra rätt så vittgående konsekvenser, vilka nu ej läte sig överskådas, har kommittén icke ansett sig böra förorda förslaget i ifrågavarande del.

Vad som anförts till stöd för förslaget att av statsmedel bereda tjänsteläkare ersättning för telefonavgifter förtjänar givetvis beaktande. Det är en stor fördel för såväl tjänsteläkarna som den vårdsökande allmänheten, att de förra hava telefon, varigenom i många fall ett hastigare ingripande från läkarens sida möjliggöres. Emellertid har vid den av provinsialläkarkommittén föreslagna, av mig förordade höjningen av förste provinsialläkarnas och provinsialläkarnas grundavlöningar visst belopp avsetts till expenser, vilket belopp dock av anförd orsak sammanförts med tjänstgöringspenningarna, och komma sålunda ifrågavarande befattningshavare att erhålla ersättning för expenser, i vilket begrepp måste anses ingå hållande av telefon. Med hänsyn härtill och då, såsom löneregleringskommittén framhållit, åtgärder i av provinsialläkarkommittén föreslagen riktning kunna medföra vittgående konsekvenser, har jag funnit mig icke böra tillstyrka, att förslag i ämnet framlägges för riksdagen.

*Departements-
chefen.*

Statens bidrag till extra provinsialläkares avlöning utgår från ett av riksdagen beviljat ordinarie förslagsanslag, som vid 1917 års riksdag höjdes från 30,000 till 40,000 kronor, med vilket belopp anslaget utgår även för år 1919. Enligt Kungl. Maj:ts på riksdagens beslut grundade kungörelse den 30 december 1911 må statens bidrag i intet

**Bidrag
till extra
provinsial-
läkares
avlönande.**

fall överstiga 1,500 kronor om året. Vid 1917 års riksdag medgavs emellertid, att, utan hinder av den för statens bidrag till avlönande av extra provinsialläkare eljest gällande grund att dylikt statsbidrag i intet fall må överstiga 1,500 kronor, såsom lönebidrag till extra provinsialläkare i avlägset belägna, särskilt svårbesättliga distrikt finge utbetalas det belopp intill högst 2,500 kronor, som Kungl. Maj:t i varje särskilt fall prövade nödigt för tjänstens behöriga uppehållande. Kungörelse i sistnämnda hänseende har utfärdats den 29 juni 1917 (Sv. förf.-saml. nr 465).

*Provinsial-
läkar-
kommittén.*

Provinsialläkarkommittén har icke funnit anledning föreslå någon ändring i nu gällande bestämmelser.

*Departements-
chefen.*

I likhet med provinsialläkarkommittén anser jag skäl icke föreligga att föreslå någon ändring i gällande bestämmelser rörande statsbidrag till extra provinsialläkares avlönande. Då genom den vid 1918 års lagtima riksdag beslutade distriktsindelningen vissa extra distrikt ändrats eller komma att ändras till ordinarie och därigenom utgifterna för ifrågasvarande statsbidrag, vilka år 1917 uppgingo till 44,875 kronor, komma att nedgå, torde med sannolikhet förslagsanslagets nuvarande belopp, 40,000 kronor, bliva fullt tillräckligt, även om förhöjda bidrag till vissa distrikt skulle komma att utgå.

I detta sammanhang må nämnas, att provinsialläkarkommittén i sitt förenämnda förslag till ordnande av provinsialläkarnas bostadsfråga samt till jämkning av rikets indelning i läkardistrikt på anförda skäl framhöll fördelen av en ändring av bestämmelserna i 41 § 2 mom. av gällande läkarinstruktion därhän, att extra provinsialläkare i alla distrikt, alltså även sådana, där statsbidrag icke utginge, skulle tillsättas av medicinalstyrelsen. Därefter har riksdagens justitieombudsman i skrivelse den 31 december 1917 gjort framställning bland annat i enahanda syfte. Denna framställning har tillstyrkts av svenska provinsialläkarföreningen, varefter medicinalstyrelsen i infordrat utlåtande den 10 maj 1918 förklarat sig intet hava att erinra mot en ändring av berörda stadganden i ovan angiven riktning.

Då det synes ändamålsenligt, att extra provinsialläkare i enlighet med de sålunda framställda förslagen i samtliga distrikt tillsättas av medicinalstyrelsen, har jag för avsikt att, därest riksdagen icke häremot framställer någon erinran, framdeles tillstyrka Kungl. Maj:t att vidtaga erforderlig ändring i läkarinstitutionen i nyss angivna syfte.

**Förbättring
av extra
provinsial-
läkarnas
pensions-
villkor.**

Vid 1911 års riksdag godkändes vissa huvudgrunder för en anstalt, avsedd att bereda pension åt extra provinsialläkare och tilläggs pension åt vissa provinsialläkare. Därjämte medgav riksdagen, att extra provin-

sialläkare, vilkens levnadsålder vid den tid, då extra provinsialläkarnas pensionskassa trädde i verksamhet, överstege 45 år och icke bleve delägare i nämnda pensionskassa samt omedelbart vid uppnådda 65 år eller, därest han vid nyssnämnda tidpunkt redan uppnått sådan ålder, omedelbart därefter avginge från sin tjänst, skulle vara berättigad att vid avskedstagandet erhålla en årlig pension av statsmedel till belopp av 1,500 kronor. Slutligen anvisade riksdagen för gäldande av statens andel enligt av riksdagen godkända grunder i kostnaden för pensionering av extra provinsialläkare ett förslagsanslag av 15,000 kronor att årligen utgå från och med år 1912.

Enligt förenämnda grunder är extra provinsialläkare, som fullgjort stadgade inbetalningar, vid fyllda 65 levnadsår berättigad till hel pension å 4,000 kronor årligen.

Provinsialläkarkommittén erinrar, att de inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga för utredande av frågan om det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering avgivit förslag till nytt reglemente för extra provinsialläkarnas pensionskassa, vilket förslag innebure en förbättring av berörda befattningshavares pensionsvillkor. Då denna fråga sålunda redan vore föremål för sakkunnig behandling och densamma i varje fall syntes böra avgöras i sammanhang med fastställande av nytt reglemente för pensionskassan med anledning av frågan om det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering, har kommittén funnit sig icke böra framlägga något förslag i ämnet. I samband härmed har dock kommittén framhållit vissa önskemål beträffande extra provinsialläkarnas pensionering.

*Provinsial-
läkar-
kommittén.*

Jämväl löneregleringskommittén anser ifrågavarande spörsmål icke böra företagas till avgörande vid behandlingen av frågan om reglering av avlöningsförhållandena för provinsialläkare m. m..

*Löne-
reglerings-
kommittén.*

Då frågan om förbättring av de extra provinsialläkarnas pensionsvillkor äger nära samband med och är beroende av lösningen av frågan om det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering och då sistnämnda fråga torde bliva färdig att företagas till avgörande först om något år, har jag i likhet med kommittéerna ansett mig icke böra nu framlägga något förslag i ämnet.

*Departements-
chefen.*

På grund av vad sålunda här ovan anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departement-
chefens
hemställan.*

dels godkänna ej mindre det av mig framlagda förslaget till avlöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare, att tillämpas från och med år 1920, än även de av mig förordade villkoren och bestämmelserna för åtnjutande av de i berörda statförslag upptagna avlöningsförmånerna;

dels förklara,

att en var, som med eller efter ingången av år 1920 tillträder befattning å den förut omförmälda staten, skall vara pliktig underkasta sig ovannämnda villkor och bestämmelser; samt

att de förutvarande befattningshavare, vilka icke före viss av Kungl. Maj:t bestämd dag anmäla, att de vilja underkasta sig den nya avlöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt nu gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat förändres av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som hittills tillkommit dem;

dels, vid bifall till vad sålunda föreslagits, från och med år 1920 höja det å riksstaten uppförda ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare från 997,200 kronor med 227,000 kronor till 1,224,200 kronor;

dels och på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag å 4,000 kronor att i huvudsaklig överensstämmelse med här ovan angivna grunder användas till beredande av flyttningsbidrag åt vissa provinsialläkare.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avläsas till riksdagen.

Ur protokollet:

Edw. Wetterling.